

KNIHOVNY

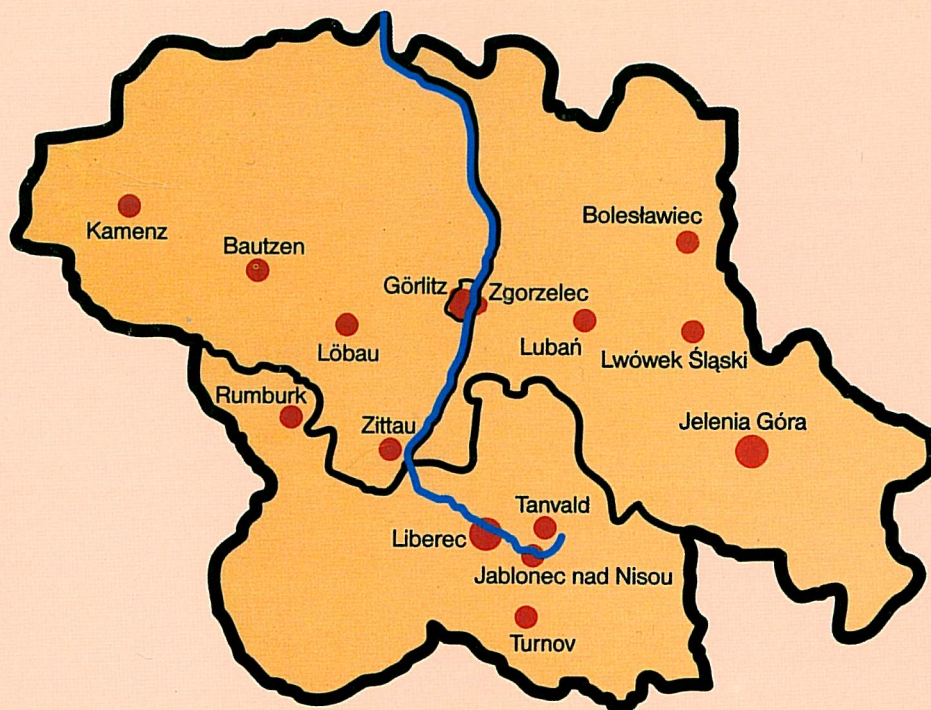
bez hranic

BIBLIOTHEKEN

ohne Grenze

BIBLIOTEKI

bez granic



Městská knihovna Rumburk
ve spolupráci se
Státní vědeckou knihovnou v Liberci

KNIHOVNY

bez hranic

BIBLIOTHEKEN

ohne Grenze

BIBLIOTEKI

bez granic

6. – 8. 10. 1998

Malé ohlédnutí za setkáním českých, německých a polských knihovníků Euroregionu Nisa

Ein kleiner Rückblick auf des Treffen der tschechischer, deutscher und polnischer Bibliothekare der Euroregion Neisse

Małe spojżenie do tyłu za spotkaniem bibliotekarzy czeskich, niemieckich oraz polskich Euroregionu Nysa



RUMBURK

6. – 8. 10. 1998

Motto:

„Investice do knihoven je investicí do budoucnosti“

„Investition in Bibliotheken ist Investition in die Zukunft“

„Inwestycja w rozwój bibliotek jest inwestycją w przyszłość“



Program konference

úterý 6. 10. 1998

Přivítání účastníků ředitelkou Městské knihovny v Rumburku paní Květou Candrikovou a prohlídka knihovny v rekonstruovaném objektu bývalého kapucinského kláštera.

Zahájení konference

„Stav využití informačních technologií ve veřejných knihovnách České republiky“ (Vít Richter, Praha – Česká republika)

„Zkušenosti přeshraniční spolupráce německých, francouzských a švýcarských knihovníků Horního Rýna“ (Konrad Heyde, Freiburg – Německo)

„Čas přeměn a záměry knihovnictví“ (Miroslava Joško, Jelenia Góra – Polsko)

„Přeshraniční spolupráce knihoven v praxi“ (Birgit Reim, Dresden – Německo)

Beseda se zástupci města Rumburk

Vystoupení folklórního tanečního souboru „LUŽIČAN“



Programm der Konferenz

Dienstag 6. 10. 1998

Eröffnung der Veranstaltung durch Frau Květa Candriková, Direktorin der Städtischen Bibliothek Rumburk, folgend Besichtigung der Bibliothek in dem sanierten Kapuzienerkloster
Beginn der Konferenz

„Nutzung der EDV – Technologie in den öffentlichen Bibliotheken der ČR“ (Vít Richter, Prag – ČR)

„Grenzüberschreitende Bibliotheksarbeit aus bibliothekarischer Sicht und bisheriger Praxis – Erfahrungen aus der Zusammenarbeit deutscher, französischer und schweizer Bibliothekare am Oberrhein“ (Konrad Heyde, Freiburg – Deutschland)

„Die Zeit der Umwandlungen und Vorhaben im Bibliothekswesen“ (Miroslava Josko, Jelenia Gora, Polen)

„Grenzüberschreitende Bibliotheksarbeit aus bibliothekarischer Sicht und bisheriger Praxis“ (Birgit Reim, Dresden – Deutschland)

Treffen mit den Vertretern der Stadt Rumburk

Programm des Folkloreansambles „LUŽIČAN“



Program konferencji

wtorek 6. 10. 1998

Przywitanie uczestników Dyrektorką Biblioteki Miejskiej w Rumburku Panią Květou Candrikovou oraz zwiedzanie biblioteki w rekonstruowanym obiekcie byłego klasztoru Kapucynów

Zagajenie konferencji

„Stan korzystania z technologii informacyjnej w bibliotekach publicznych Republiki Czeskiej“ (Vít Richter, Praga – Republika Czeska).

„Doświadczenia współpracy transgranicznej bibliotekarzy niemieckich, francuskich oraz szwajcarskich Górnego Renu“ (Konrad Heyde, Freiburg – Niemcy)

„Czas przemian i najbliższe zamierzenia bibliotek publicznych“ (Miroslawa Joško, Jelenia Góra – Polen)

„Współpraca transgraniczna bibliotek w praktyce“ (Birgit Reim, Oresno – Niemcy).

Pogawędka z przedstawicielami miasta Rumburk

Występ tanecznego zespołu folklorystycznego „LUŻYCZAN“



Program konference

středa 7. 10. 1998

Návštěva zrekonstruované Městské knihovny v Praze s plně automatizovaným výpůjčním systémem
 Prohlídka Strahovské knihovny Kláštera premonstrátů na Strahově v Praze
 Přijetí knihovníků v Národní knihovně České republiky – prohlídka historické části
 Společenský večer za účasti zástupců města Rumburk v lovecké chatě „Na Dymníku“



Programm der Konferenz

Mittwoch 7. 10. 1998

Besuch der rekonstruierten Städtischen Bibliothek Prag mit einem vollautomatischen Ausleihesystem
 Besichtigung der Bibliothek des strahover Premonstratenklosters
 Empfang in der Nationalbibliothek der ČR – Besichtigung des historischen Teiles
 Gesellschaftlicher Abend in der Jagdbaude „Na Dymniku“ unter Anwesenheit der Vertreter der Stadt Rumburk



Program konferencji

środa 7. 10. 1998

Odwiedziny zrekonstruowanej Biblioteki Miejskiej w Pradze w pełni z automatyzowanym systemem wypożyczania
 Zwiedzanie Biblioteki Strahowskiej Klasztoru Premonstratów na Strahowie w Pradze.
 Przyjęcie bibliotekarzy w Bibliotece Narodowej Republiki Czeskiej – zwiedzanie części historycznej
 Wieczór towarzyski w obecności przedstawicieli miasta Rumburk w pałacyku myśliwskim „Na Dymniku“



Program konference

čtvrtek 8. 10. 1998

Beseda účastníků
 Přijetí náměstkem primátora Magistrátu města Liberec v obřadní síni budovy radnice
 Závěr mezinárodního setkání knihovníků Euroregionu Nisa ředitelkou Státní vědecké knihovny v Liberci Mgr. Věrou Vohlídalovou
 Prohlídka staveniště regionální knihovny symbolicky nazvané Stavba smíření



Programm der Konferenz

Donnerstag 8. 10. 1998

Diskusion der Teilnehmer
 Empfang durch den 1. Bürgermeister der Stadt Liberec in dem Festsaal des Rathauses in Liberec
 Abschluß der Veranstaltung – Mgr. Věra Vohlídalová, Direktorin der Staatlichen wissenschaftlichen Bibliothek in Liberec
 Besichtigung der Baustelle des „Versöhnungsbaues“ – der neuen regionalen Bibliothek in Liberec



Program konferencji

czwartek 8. 10. 1998

Pogawędka uczestników
 Przyjęcie przez Wiceprezydenta Magistratu Miasta Liberec w reprezentacyjnej sali ślubów w ratuszu
 Podsumowanie spotkania międzynarodowego bibliotekarzy Euroregionu Nysa dyrektorką Państwowej Biblioteki Naukowej w Libercu Mgr. Věrou Vohlídalovou
 Zwiedzanie budowy biblioteki regionalnej nazwanej symbolicznie Budowa Pojednania

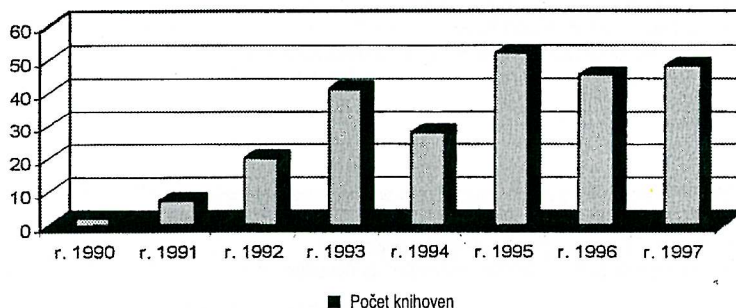


VEŘEJNÉ KNIHOVNY V ČESKÉ REPUBLICE (zkrácený text)

V roce 1997 působilo v České republice 7435 veřejných knihoven a jejich poboček zřizovaných obcemi, městy a v omezené míře okresními úřady (25 okresních knihoven) a ministerstvem kultury (10 státních vědeckých knihoven). Díky knihovnickému zákonu z roku 1919, který ukládal povinnost zřídit v každé obci veřejnou knihovnu, vznikla v České republice mimořádně hustá knihovnická síť.

Období po listopadu 1989 přineslo v oblasti knihoven celou řadu pozitivních výsledků a změn. Rozhodujícím impulsem pro tyto změny byl rozpad komunistického systému, který zahájil rozsáhlou společenskou a ekonomickou transformaci. V roce 1993 byl zastaven pokles základních výkonových ukazatelů, jako jsou počet registrovaných čtenářů a počet výpůjček. V roce 1997 evidovaly veřejné knihovny 1,4 mil. uživatelů, kteří uskutečnili 60,2 mil. výpůjček. Knihovny mohou dnes doplňovat své sbírky bez jakékoliv ideologické deformace, jejich velkým problémem je nedostatek finančních prostředků na nákup nových přírůstků. Rozsah knihovních fondů veřejných knihoven dosáhl 59,3 mil. svazků.

Přírůstek veřejných knihoven využívajících automatizovaný knihovnický systém



Využití informačních a komunikačních technologií v činnosti veřejných knihoven je dnes rozhodujícím impulsem pro zásadní proměny jejich společenských funkcí. Úroveň automatizace knihovnických procesů a využití výpočetní a komunikační techniky bylo v České republice výrazně opožděno oproti ostatním zemím. Příznivý vliv na vybavení knihoven informačními a komunikačními technologiemi má podpůrný program ministerstva kultury ČR „Rozvoj sítě veřejných knihoven“ (RISK), který umožňuje, aby obce získaly podporu pro zavádění informačních technologií v knihovnách. Rychle postupuje automatizace knihovnických procesů a napojování knihoven na Internet. Vedle tradičního osvětového a kulturního pojetí veřejných knihoven je stále více kladen důraz na jejich funkci informační a na jejich místo v procesu celoživotního vzdělávání. Řada knihoven dnes produkuje nové typy služeb a svou činností cílevědomě vychází vstříc potřebám svých uživatelů. Mezi knihovnami se rodí nový typ vzájemné spolupráce v rámci řady kooperačních projektů.

Průzkum stavu automatizace knihoven ČR přinesl mimořádně zajímavé výsledky, které přesvědčivě dokumentují stav českých knihoven a umožňují charakterizovat základní vývojové trendy a závěry:

1. Úroveň vybavení veřejných knihoven informační a komunikační technikou je nadále v průměru nižší, než je tomu v rozvinutých zemích.
2. Dynamika přechodu knihoven na provoz na bázi IT je vysoká a dává naději, že v relativně krátkém období je možno dosáhnout úrovně vyspělých zemí. Příznivý vliv na vybavení knihoven IT má podpůrný program ministerstva kultury ČR „Rozvoj sítě veřejných knihoven“ (RISK), který umožňuje, aby obce získaly podporu pro zavádění informačních technologií v knihovnách.
3. V souvislosti s rychlým vývojem nových technologií (digitalizace, integrace sbírek klasických dokumentů a digitálních dokumentů do prostředí světové informační sítě) čeká knihovny v blízké budoucnosti postupná obměna technologického programového vybavení. Knihovny nejsou zpravidla schopny tyto změny financovat z vlastních rozpočtů.
4. Mezi různými typy knihoven se začínají projevovat podstatné rozdíly v úrovni vybavení IT. Složitou otázkou budoucnosti je zejména úroveň vybavení veřejných knihoven v menších městech a obcích, které by měly garantovat dostupnost informační sítě pro všechny skupiny obyvatelstva.
5. České knihovny zatím zcela komplexně nezvládly problematiku zpracování (katalogizace) svých fondů pro automatizované systémy. Objem databází je zatím velmi omezený.
6. Ačkoliv řada knihoven využívá informační technologie, jejich provoz ve vztahu k uživatelům zůstává zpravidla nezměněn. Jen velmi málo knihoven poskytuje svým uživatelům nové služby na bázi IT. Většina automatizovaných agend zatím slouží vnitřnímu provozu knihovny a není zpravidla orientována na služby. Knihovny nemají dostatek finančních prostředků na nákup techniky a software pro uživatele.
7. Knihovny doposud nevyužívají možnosti přebírání katalogizačních záznamů jak pro retrokonverzi klasických katalogů, tak pro průběžnou katalogizaci přírůstků. Příčinou je na jedné straně neexistence pohotových, spolehlivých a kvalitních zdrojů katalogizačních záznamů a nepřipravenost knihoven a jejich pracovníků na proces sdílení záznamů.
8. Důležitým úkolem budoucnosti je přijetí standardů pro zpracování knihovních fondů do praxe všech knihoven.
9. Pro veřejné knihovny je charakteristická poměrně nízká úroveň vzájemné kooperace ve všech oblastech knihovnických činností. Z toho také vyplývá vysoká míra duplicitních činností, nízká ekonomická efektivnost a nedostatečná kvalita služeb na bázi IT. Zásadní význam pro budoucnost má orientace na vytváření souborných katalogů, systémů sdílené katalogizace a rozvoj meziknihovních služeb a dodávání dokumentů.
10. Kvalita připojení k Internetu je u podstatné části knihoven z hlediska budoucího vývoje nedostatečná. Nejhorší situace je u knihoven v menších obcích a městech. Podpora napojování knihoven na Internet by měla směřovat především ke kvalitativnímu propojení tak, aby knihovny byly schopny zprostředkovat svým uživatelům jak textové, tak i obrazové, zvukové a audiovizuální dokumenty.

CZ Přeshraniční knihovnická práce z knihovnického pohledu a dosavadní praxe

Čtěla bych se zabývat třemi otázkami:

1. Co rozumíme pojmem „přeshraniční spolupráce“?
2. Jak je vyjádřena přeshraniční knihovnická spolupráce a co přináší?
3. Jak je možno iniciovat a institucionalizovat přeshraniční spolupráci?

Myšlím si, že při tomto setkání vedoucích knihoven z Euroregionu Nisa se pod pojmem „Přeshraniční knihovnická spolupráce“ rozumí spolupráce mezi knihovnami, odbornými knihovnickými pracovišti a dalšími knihovnickými zařízeními, která přesahuje státní hranici. Nicméně věřím, že hranici vytvářejí země a regiony a především pak jazyky, nejen pouze státy. A kromě teritoriálních hranic mohou existovat hraniční vztahy například mezi veřejnými a vědeckými knihovnami nebo mezi veřejnými a školními knihovnami či mezi obecními a církevními knihovnami s odpovídajícími sklady a tyto hraniční vztahy mohou být trvalejší, než státní hranice.

Kromě toho je možno zjistit, že mezi odborně vedenými a neodborně vedenými knihovnami je ve Spolkové republice Německo velký rozdíl.

Měla by či mohla by přeshraniční knihovnická práce znamenat mimo jiné i přehodnocení mnohých ze zde nastiňných hranic a – i když ne zcela – je překonat či přiležitostně překročit?

Pro naše odborné pracoviště mají velký význam společná jednání s českými a polskými kolegy. Váš úkol se stává obzvláště zajímavý díky možnosti sledovat, jak je v nejrůznějších částech Euroregionu při existenci zcela odlišných podmínek usilováno o stejné cíle: profesionální knihovnická práce, knihovnická práce, která se orientuje na mezinárodní standardy, propojení knihoven, které je podporováno výpočetní technikou, zakotvení knihoven v obci, problémy při finančním zajištění knihovnické práce a odpovídající dotační pravidla, daná vyhláškami a výnosy.

Pod cíli naší spolupráce si dokážu představit následující:

- podpora partnerství mezi knihovnami Euroregionu
- výměna fondů, výstav a informačních materiálů
- zprostředkování autorů, koordinace akcí
- vzájemná účast na vzdělávacích akcích a výměně zkušeností
- účast na nadregionálních knihovnických akcích sousedů
- výměna personálu

Z mého pohledu mohu konstatovat, že většinu poznatků a zkušeností jsem získala exkurzemi, výměnou zkušeností a odbornými semináři. K tomu patří i konference zde v Euroregionu.

Nám knihovníkům se tak otevírají z jedné strany oči pro zásadní, nové perspektivy, pro řadu praktických řešení, ale na druhé straně i pro chybná rozhodnutí.

Pozitivní vliv na posílení vlastního sebevědomí má určitě i poznání, že mimo zemskou hranici se polévka vaří také jenom z vody.

Tím se dostávám již ke druhé otázce – jak je přeshraniční knihovnická spolupráce vyjádřena?

Knihovny jsou mnohostranné, knihovnická práce pestrá.

A tak to je i s přeshraniční knihovnickou spoluprací.

Nemohu a ani zde nechci vypočítávat nejrůznější formy a možnosti této spolupráce.

Jsem si totiž jista, že ze strany účastníků vzejde k tomuto tématu dostatek podnětů.

A nyní ke třetí otázce – jak je možno přeshraniční knihovnickou spolupráci iniciovat a institucionalizovat?

Zde si představuji společné grémium či odbornou pracovní skupinu ze všech tří částí Euroregionu, jejímž úkolem by měla být koordinace a řízení přeshraniční knihovnické spolupráce a podněcování a realizace iniciativ. Představitelná a určitě užitečná by zde byla spolupráce nadregionálních grémíí jako vládních prezidií, zástupců vojvodství, městské správy, okresních úřadů a sekretariátu Euroregionu Nisa.

Skutečnost, že v jednotlivých zemích existují rozdílné struktury regionální knihovnické práce by neměla být důvodem, snažit se o nějakou institucionalizovanou spolupráci. Myšlím si, že tím bychom mohli pro budoucnost knihovnické stanoviště Euroregionu přiblížit široké veřejnosti a současně jej upevnit.

Tuto myšlenku zde mohu pouze přednést, možná, že se této myšlenky chopíte a prodiskutujete ji.

Knihna a knihovna jsou podstatnými prvky evropské integrace. Jsou nepostradatelné pro kulturní výměnu a zprostředkování vědomostí. Dialog mezi knihovnami a přeshraniční spolupráce mohou být hnačí silou při budování evropské kultury.

Birgit Reim

CZ Činnost veřejné vojvodské knihovny v Jelení Hoře v období přeměn. Zkušenosti z 90. let a nejbližší záměry. (zkrácený text)

Pozvání k účasti na setkání knihovníků Euroregionu Nisa v Rumburku jsem přijala s velkým povděkem, že se mohu s Vámi podělit o naše knihovnické zkušenosti a zároveň chci prezentovat výsledky činnosti Vojvodské veřejné knihovny v Jelení Hoře ve velice těžkém osmiletém období přeměn v knihovně.

Stav veřejných knihoven v jeleniohorském vojvodství vyplývá z přeměn způsobených zavedením zákona o oblastní samosprávě z roku 1990 a zavedením zákona o organizaci kulturní činnosti z roku 1991 s pozdějšími změnami z roku 1996 a zákona o knihovnách z roku 1997.

Vojvodská knihovna si zachovala status státní kulturní instituce. Veřejné městské knihovny – místní a obecní spolu s pobočkami knihoven byly změněny na veřejné samosprávní knihovny.

Vojvodská knihovna plní funkci místního rozsahu – uspokojuje potřeby čtenářské, informační a vzdělávací pro občany vojvodského města a občany vojvodství a poskytuje věcnou pomoc veřejným samosprávním knihovnám.

Knihovnickou síť v jeleniuhorském vojvodství tvoří 146 veřejných knihoven: Vojvodská veřejná knihovna s 8 pobočkami, kterou dotuje stát a 138 veřejných samosprávních knihoven s pobočkami, které jsou udržované z rozpočtu obcí.

I když dochází ke všeobecně známým tendencím likvidace veřejných knihoven v devadesátých letech, stav ve vojvodství jeleniuhorském je vcelku příznivý: bylo zrušeno 8 knihoven, 9 nových vzniklo. Likvidace knihoven způsobila neklid, ne z hlediska velikosti tohoto jevu, ale z hlediska čtenářských a informačních potřeb občanů v těchto obcích.

V rozsahu materiálních změn knihoven můžeme zaregistrovat pozitivní změny. Nové větší místnosti obdrželo 15 samosprávních knihoven.

Dne 12. září 1997 se uskutečnilo slavnostní předání nové veřejné knihovny občanům Bogatyně pro město a obec, nesoucí název Polských laureátů Nobelovy ceny. Knihovna se nachází v centru města, má celkovou plochu 800 m², je přizpůsobená sloužit i tělesně postiženým, je vybavena klimatizací, profesionálním moderním vybavením na evropské úrovni.

Pokračuje rekonstrukce Vojvodské veřejné knihovny, která po dostavbě bude sloužit v širším působení organizačního a programového obsahu:

Přihraniční poloha jeleniuhorského vojvodství vytváří přirozené možnosti navazování spolupráce se státním metodickým střediskem veřejných knihoven ve vládním obvodu v Drážďanech. Iniciátorem spolupráce byl pan Christian Leutemann.

Smlouva o spolupráci pro léta 1994 – 1995 byla podepsána dne 4. prosince 1993, další na léta 1996 – 1997 dne 20. listopadu 1995 a na následující roky 1998 – 1999.

Hlavní záměry obou stran tvoří:

- výměna knihovnických zkušeností
- knihovnických materiálů
- informačních a reklamních materiálů
- výměna regionálních vydavatelství
- účast na konferencích a školeních
- organizování výstav
- pomoc při vytváření a organizaci německojazyčné pobočky při vojvodské veřejné knihovně

Výsledkem spolupráce jsou obohacené sbírky v německém jazyce. Prostřednictvím pana Christiana Leutemanna obdržela vojvodská knihovna dne 21. dubna 1995 dar 1334 knihovních jednotek v hodnotě více než 7 000 DEM.

V rozvoji spolupráce vznikají nové projekty, které jsou s velkým zájmem přijímány Sdružením měst a obcí Euroregionu Nisa.

Literárně výtvarná soutěž „Krakonoš – Rubezahl – Rzeplór: duše Krkonoš“, se setkala s velkým ohlasem u mládeže – čtenářů polských, českých a německých knihoven. Tato soutěž měla za cíl zapojit uměleckou činnost dětí a mládeže, přiblížit tradice kultury tří národů.

Důležitou etapou partnerské spolupráce byla iniciativa pana Christiana Leutemanna a to zpracování a vydání publikace o samosprávních polských, českých a německých knihovnách Euroregionu Nisa. Konzultace týkající se publikace se uskutečnily v knihovnách v Žitavě, Liberci, Szklarské Porebě a v Jelení Hoře.

Znalost kulturní a vzdělávací nabídky polských, českých a německých veřejných knihoven vytváří možnost poskytnutí vzájemné informace a vzdělání občanům Euroregionu Nisa.

Každý občan Euroregionu Nisa má mít neomezený přístup do knihoven – bezhraniční možnost využívání knihovnických služeb. Směr činnosti veřejných knihoven Euroregionu Nisa se vyznačuje heslem: Investice do rozvoje knihoven je investicí do budoucna. Na základě činnosti Euroregionu Nisa spolupracuje vojvodská knihovna se Státní vědeckou knihovnou v Liberci. Příležitostí k navázání spolupráce byla účast ředitelů obou knihoven na konferenci „Umění a kultura jako prostředek k setkání a porozumění v příhraničních oblastech“, která se uskutečnila v červnu 1995 v Görlitz.

Program spolupráce zakládá kromě výměny zkušeností knihovnických v rozsahu nejnovější technologie, knihovnické výstavby, vybavení automatickým počítačovým systémem v knihovnách, výměnu informací pro uživatele obou knihoven a výměnu knihovnických materiálů týkajících se regionu – monografie, mapy, plány, místní časopisy, videokazety, kalendáře obcí, plakáty, informační materiály. Čeští knihovníci se zúčastnili školící konference v Karpaczu v r. 1996, ve Szklarské Porebě v r. 1997, v Przesieci v r. 1998, kde prezentovali své zkušenosti spojené s činností veřejných knihoven v České republice, automatizace knihovnických procesů, formami práce s dětmi a s transformací veřejných knihoven v liberecké oblasti.

Účast na setkání knihovníků v Rumburku – „Knihovny bez hranic“ – je výjimečnou příležitostí, abych jménem knihovníků z jeleniuhorského vojvodství vyslovila uznání iniciativě paní Květoslavě Candrkové, která se stává další šancí – etapou šíření a prohloubení spolupráce.

Mirosława Joško

CZ Spolupráce německých, francouzských a švýcarských knihoven na Horním Rýně (zkrácený text)

Státní odborné pracoviště pro veřejné knihovnictví Freiburg

Státní odborné pracoviště pro veřejné knihovny ve Freiburgu je plánovacím, poradenským a servisním místem pro veřejné knihovny a jejich zřizovatele, – města, obce či okresy. Naše pracoviště sledují cíl, rozvíjet veřejné knihovny podle odborných knihovnických hledisek. Je zařízením spolkové země Bádensko – Württembersko a je kompetentní pro veřejné knihovny vládního okresu Freiburg. Rovněž v dalších třech vládních okresech existují tato státní odborná pracoviště, dohromady tedy ve spolkové zemi Bádensko – Württembersko působí 4 takováto pracoviště. Ta spolu úzce spolupracují a koordinují svoji práci. Protože patří do resortu ministerstva pro vědu, výzkum a umění spolkové země Bádensko – Württembersko, spolupracují rovněž úzce s tímto ministerstvem – jsou prodlouženou rukou ministerstva pro všechny záležitosti veřejných knihoven (z pověření ministerstva přebírají tato pracoviště od roku 1989 také působnost pro určité oblasti podpory literatury a čtenářství, která částečně přesahují knihovní rámec, například se jedná o aktivizaci literárních památníků ve smyslu pořadatelů literárních akcí).

Několik příkladů práce odborného pracoviště:

- poradenská činnost pro komunální správu (starostové obcí, stavební úřady obcí), architektky, vedoucí knihoven ve všech stavebních a zařizovacích záležitostech, sleduje často několik let trvající proces nalezení rozhodnutí, plánování a stavebního provedení
- vypracovává knihovnické koncepty, vhodné pro jednotlivé obce, vydává stanoviska (například o vhodnosti určité budovy pro knihovnické účely), odborná poradenská činnost pro obecní zastupitelstva, na kterých se rozhoduje o knihovně
- poradenská činnost v oblasti výpočetní techniky a při vybavování knihovny elektronickými informačními médii
- pro především komunální politiky a knihovnický personál zajišťuje informační zájezdy
- provádí školení a výcvikové programy
- organizuje pořadatelskou práci pro knihovny?
- vypracovává roční knihovnickou statistiku, kterou vyhodnocuje
- koordinuje přeshraniční spolupráci veřejných knihoven (zde se jedná o zvláštní případ odborného pracoviště ve Freiburgu)

Odborné pracoviště však na obce nemůže vykonávat žádný tlak a to proto, že veřejné knihovny jsou plně v kompetenci obcí a ani spolková země neposkytuje obcím dotace na knihovny, kromě malých příspěvků na organizaci různých akcí. Je tedy přenecháno na vůli obcí, zda chtějí či nechtějí knihovny provozovat a zda budou provozovat malou knihovnu nebo ji vybudují ve velké, výkonné zařízení. V této souvislosti je vše, co odborné pracoviště dělá pro další rozvoj knihoven pouze přesvědčovací a argumentační prací. Znamená to také, že naše pracoviště pracuje zcela jinak, než ostatní zemské úřady. Zatímco ostatní úřady musí být na základě zákonů a předpisů osloveny, musí odborné pracoviště samo vyvíjet iniciativu a obracet se na obce a knihovny.

Založení Biblio 3

Tato přeshraniční spolupráce knihoven na Horním Rýnu si dala název Biblio 3. Biblio 3 bylo založeno 14. ledna 1991. Důvody pro založení byly ve všech třech zemích identické

- pocit, že přes vzájemnou blízkou polohu se navzájem neznáme a nevíme nic ani o knihovnách v sousední zemi
- touha, dozvědět se něco nového o rozvoji knihoven v ostatních zemích
- naděje, vykonat společně něco, z čeho by mohly profitovat knihovny ve všech třech zemích

Především naše odborné pracoviště bylo zvědavé na razantní rozvoj knihoven, ke kterému došlo v 80-tých letech ve Francii a díky kterému se i v těch nejmenších obcích podařilo zřídit výkonné knihovny. Proces založení spočíval v tom, dodat si konečně odvahy, zvednout telefon a vytočit telefonní číslo Bibliothéque Départementale de Pret (BDP) v Colmaru. Jaké štěstí, když sluchátko zvedla přímo ředitelka této knihovny a jaké štěstí, že hovořila německy! Dohodli jsme se na setkání v Colmaru, na které jsme pozvali rovněž kolegy z Basileje. Na tomto prvním setkání byl navržen název Biblio 3. Kromě toho jsme dohodli cíle a pracovní oblasti budoucí spolupráce:

- podpora partnerství mezi knihovnami sousedních zemí
- výměna fondů, výstav a informačního materiálu
- zprostředkování autorů, koordinace akcí
- vzdělávání knihovnického personálu
- účast na nadregionálních knihovnických akcích sousedních zemí
- propagace knihoven regionu
- výměna personálu

Nadregionální a interregionální postavení

Díky aktivitám Biblio 3 jsou knihovny Horního Rýna centrem pozornosti. To se ukazuje v knihovnické turistice: vícedenní informační cesty podnikly skupiny knihovnických odborníků a komunálních politiků z Francie, Německa či Švýcarska, nebo také skupiny ze Steiermarky (tedy z Rakouska), z Jižních Tyrol (tedy z Itálie), minulý týden navštívila knihovny jižního Německa delegace z Maďarska a Rumunska, zájem byl o prohlídku knihoven bezprostředně na Rýnu, tedy na francouzsko – německé hranici. Poukázali jsme na skutečnost, že nejkrásnější, nejpokrokovější a nejpříkladnější nová knihovna na Horním Rýnu se nenachází v Německu, ale ve městě Selestat ve Francii a že by bylo dobré odskočit si za Rýn a nenechat si tuto knihovnu ujít (což se také stalo).

Vysokou pozornost věnují Biblio 3 rovněž knihovnická vzdělávací střediska, především Vysoká škola knihovnická a informační ve Stuttgartu. Několikrát již podnikly skupiny studentů a profesorů exkurze k Hornímu Rýnu.

Jubilejní oslava

V roce 1996 uspořádalo Biblio 3 u příležitosti 5-ti letého výročí své existence v městské knihovně ve Freiburgu a v Institutu Francais Freiburg veřejnou akci s názvem „50 let četby na Horním Rýně“. Byly předneseny přednášky k rozvoji knihoven od roku 1945 a diskuse se zabývala perspektivami knihoven v době nových informačních médií. Kromě toho si bylo možno prohlédnout tři rozdílná knihovnická vozidla – nejnovější bibliobus BDP Colmar, bibliobus městské knihovny Freiburg, mediabus a repliku prvního bibliobusu BDP Colmar z roku 1946 (zčásti byla použita původní výbava). Akce byla finančně podpořena soukromým sponzorem.

Výhled

A ještě výhled směrem k většímu projektu pro rok 1999. Biblio 3 připravilo ve spolupráci s komorou architektů ve Freiburgu architektonickou výstavu o stavbě knihoven na Horním Rýnu. Tato výstava by se měla uskutečnit na podzim 1999. Při otevření této výstavy by měly být předneseny přednášky a proběhnout intenzivní rozhovory s architekty a knihovníky – z této akce by zřejmě vznikla i publikace. Výstava má být putovní tak, aby ji bylo možno vystavit ve všech třech zemích. A tímto záměrem má být dokladováno, že v uplynulých 10 letech vznikla ve všech třech zemích Horního Rýna vynikající knihovnická architektura. V samotném vládním okrese Freiburg vzniklo v této době 40 budov knihoven, které si vyžádaly investice ve výši více než 80 milionů DM. Mezi těmito stavbami je možno najít hezké novostavby, ale také budovy, které změnily své využití, jako například bývalý obchodní dům v Lorrachu, bývalý kostel ve Weilu na Rýně a bývalá kasárna v Offenburgu. V sousedním francouzském Alsasku vzniklo ještě větší množství, především větších a částečně spektakulárních budov, jako například již zmíněná mediátka v Sélestatu.

V současné době je zkoumán další projekt, který se zabývá možností shrnout elektronické katalogy knihoven jižního Horního Rýna pomocí Internetu a zvláštního softwaru do jedné virtuální regionální knihovny.

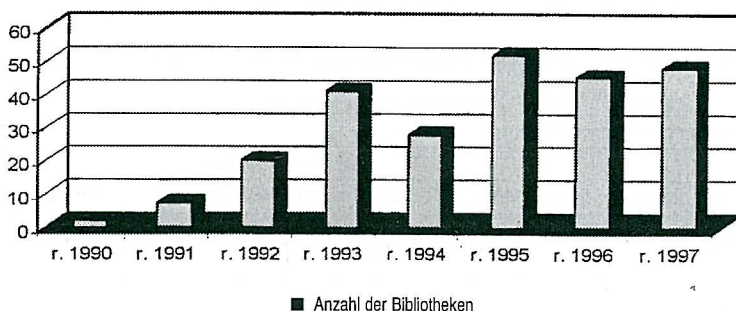
Konrád Heyde

DIE ÖFFENTLICHEN BIBLIOTHEKEN IN DER CR (gekürztertexter)

Im Jahre 1997 wirkten in der CR insgesamt 7 435 durch die Gemeinden, Städte, im beschränkten Ausmaß durch die Kreisämter (25 Kreisbibliotheken) und durch das Kultusministerium (10 staatliche wissenschaftliche Bibliotheken) getragene Bibliotheken. Dank dem Bibliothekengesetz kreisbibliotheken von 1919 entstand in der CR ein außerordentlich dichtes Netz von Bibliotheken.

Die Zeit nach 1989 brachte im Bereich der Bibliotheken eine Reihe von positiven Ergebnissen und Änderungen. Entscheidend war der Zerfall des kommunistischen Systems, durch den mit einer breiten gesellschaftlichen und ökonomischen Umgestaltung begonnen wurde. Im Jahre 1993 gelang es, den Rückgang der grundsätzlichen Leistungsangaben – die Anzahl der registrierten Nutzer und die Anzahl der Ausleihen – aufzuhalten. Die öffentlichen Bibliotheken registrierten 1997 1,4 Millionen Nutzer, die 60,2 Millionen Ausleihen verwirklichten. Die Bibliotheken können heute zu Tage ihre Bestände ohne jeglicher ideologischer Deformation ergänzen, ein großes Problem ist jedoch der Mangel an finanziellen Mitteln zum Einkauf von neuen Beständen. Das Ausmaß der Bestände der öffentlichen Bibliotheken beträgt 59,3 Millionen Bänder.

Tabulka: Zuwachs der ein EDV System benutzender öffentlichen Bibliotheken



Ein entscheidender Impuls zur grundsätzlichen Änderung der Rolle der öffentlichen Bibliotheken in der Gesellschaft ist die Nutzung von Informations und Kommunikationstechnologien in der Tätigkeit der öffentlichen Bibliotheken. Das Niveau und die Nutzung von EDV – Systemen war gegenüber der anderen Länder in der CR deutlich verspätet. Einen günstigen Einfluß hat hier das Programm des Kultusministeriums „Entwicklung des Netzes der öffentlichen Bibliotheken“ (RISK), das den Gemeinden ermöglicht, finanzielle Unterstützung für das Einführen von EDV – Systemen in den Bibliotheken zu gewinnen. Die Automatisierung der Prozesse und der Anschluß der Bibliotheken ans Internet schreitet rasch fort. Unterstrichen werden immer mehr neben der traditionellen Fassung der Aufklärungs- und Kulturaufgabe der öffentlichen Bibliotheken ihre Informationsfunktion und ihre Aufgabe im Prozess der Weiterbildung. Eine ganze Reihe von Bibliotheken produzieren heute zu Tage neue Arten von Dienstleistungen und kommen durch ihre Tätigkeit gezielt den Bedürfnissen ihrer Nutzer zuvor. Zwischen den Bibliotheken entsteht eine neue Art der Zusammenarbeit im Rahmen einer Reihe von Kooperationsprojekte.

Die Untersuchung des Zustandes der Automatisierung der Bibliotheken in der CR brachte außerordentlich interessante Ergebnisse, die überzeugend den Zustand der tschechischen Bibliotheken beschreiben und es ermöglichen, die grundsätzlichen Entwicklungstrends und Schlußfolgerungen zu charakterisieren:

1. Das Niveau der Ausstattung der öffentlichen Bibliotheken mit EDV – und Kommunikationstechnik ist im Durchschnitt auch weiter hin niedriger, als es der Fall in den Entwickelten Ländern ist.
2. Die Dynamik des Überganges der Bibliotheken zu entwickelten EDV – Systemen ist sehr hoch und läßt hoffen, daß in einem relativ kurzen Zeitabschnitt es möglich sein wird, das Niveau der entwickelten Länder zu erreichen. Einen positiven Einfluß auf die Ausstattung der Bibliotheken mit EDV – Technik hat ein Förderprogramm des Kultusministeriums der CR „Entwicklung des Netzes von öffentlichen Bibliotheken“ (RISK) Dieses Programm ermöglicht kleinen Gemeinden eine Förderung zur Einführung von EDV – Technologien in den Bibliotheken zu erhalten.
3. Im Zusammenhang mit der Entwicklung von neuen Technologien (Digitalisierung, Integration der Sammlungen klassischer Dokumente und digitaler Dokumente in das internationale Informationsnetzwerk) erwartet die Bibliotheken in der nahen Zukunft eine fortschreitende Änderung der technologischen und programmatischen Ausstattung. Die Bibliotheken sind aber meistens nicht im Stand, diese Änderungen aus ihren eigenen Budgets zu finanzieren.
4. Zwischen den einzelnen Arten der Bibliotheken werden Unterschiede in dem Stand der Ausstattung durch EDV – Systeme sichtbar. Eine komplizierte Frage der Zukunft ist hauptsächlich das Niveau der Ausstattung der öffentlichen Bibliotheken in den kleineren Städten und Gemeinden, die einen Zugang aller Schichten der Bevölkerung zu den Informationsnetzen garantieren sollten.
5. Die tschechischen Bibliotheken haben die Bearbeitung (Katalogisierung) ihrer Bestände für die automatisierten Systeme zur Zeit noch nicht im ganzen Ausmaß geschafft. Das Volumen der Datenbanken ist bisher sehr beschränkt.
6. Obwohl eine ganze Reihe der Bibliotheken EDV – Technologien benutzen, bleibt ihre Tätigkeit in der Richtung zum Nutzer unverändert. Nur sehr wenige Bibliotheken gewährleisten ihren Nutzern neue Dienstleistungen auf der Basis der EDV. Die meisten automatisierten Agenden dienen dem inneren Betrieb der Bibliothek und sind meistens nicht auf Dienstleistungen orientiert. Über genügende finanzielle Mittel zum Einkauf der Technik und Software für die Nutzer verfügen die Bibliotheken nicht.
7. Die Bibliotheken nutzen bisweilen die Möglichkeiten der Übernahme der Katalogisierungseintragungen nicht nur für die Retrokonversion der klassischen Kataloge, sondern auch für eine laufende Katalogisierung des Zuwachses. Der Grund liegt einerseits in dem Fehlen von bereitstehenden, zuverlässigen und qualitativen Quellen der Katalogisierungseintragungen und die Tatsache, die Bibliotheken und ihre Mitarbeiter sind auf das Prozess der Teilung der Eintragungen nicht vorbereitet.
8. Eine wichtige Aufgabe der Zukunft ist die Aufnahme der Standards der Bearbeitung der Bestände in die Praxis aller Bibliotheken.
9. Charakteristisch für die öffentlichen Bibliotheken ist ein verhältnismäßig niedriges Niveau der gegenseitigen Kooperation in allen Bereich der Bibliothekenarbeit. Hiervon schließt auch ein hohes Maß an Duplizität der Arbeit, eine geringe Effizienz und eine unzureichende Qualität der Dienstleistungen auf der Basis der Informationstechnologien. Für die Zukunft ist von grundsätzlicher Bedeutung die Orientierung auf das Schaffen von zusammenfassenden Katalogen, von Systemen der geteilten Katalogisierung und die Entwicklung von Dienstleistungen und der Lieferung von Dokumenten.

10. Vom Sichtpunkt der zukünftigen Entwicklung ist die Qualität des Internetanschlusses bei einem bedeutenden Teil der Bibliotheken unzureichend. Am schlimmsten ist die Situation in den Bibliotheken der kleineren Städte und Gemeinden. Die Unterstützung des Internetanschlusses der Bibliotheken sollte hauptsächlich auf die Verbesserung der Qualität der Verbindung gerichtet werden, so daß die Bibliotheken im Stande sind, ihren Nutzern nicht nur Text-, sondern auch graphische Ton- und audiovisuelle Dokumente zu vermitteln.

Vit Richter

D

„Grenzüberschreitende Bibliotheksarbeit aus bibliothekarischer Sicht und bisheriger Praxis“

Ich möchte mich zum Thema kurz mit drei Fragen beschäftigen:

1. Was heißt grenzüberschreitende Zusammenarbeit?
2. Wie äußert sich grenzüberschreitende Bibliotheksarbeit und was bringt sie?
3. Wie könnte eine grenzüberschreitende Zusammenarbeit initiiert und institutionalisiert werden?

Ich denke mir, daß es bei dieser Zusammenkunft von Bibliotheksleitern aus der EUROREGION Neißة bei dem Begriff „Grenzüberschreitende Bibliotheksarbeit“ in erster Linie die über Staatsgrenzen hinausgehende Zusammenarbeit zwischen Bibliotheken, Büchereifachstellen und anderen bibliothekarischen Einrichtungen geht.

Ich glaube aber, auch Länder und Regionen und vor allem Sprachen bilden Grenzen, nicht nur Staaten.

Und neben den territorial gezogenen Grenzen gibt es auch im Bibliothekswesen Grenzbeziehungen eigener Art, die anscheinend von größerer Dauer sein können als Staatsgrenzen, z.B. zwischen öffentlichen und wissenschaftlichen Bibliotheken oder zwischen öffentlichen Bibliotheken und Schulbibliotheken, ferner zwischen den kommunalen Bibliotheken und den kirchlichen mit den jeweiligen Lagern.

Außerdem ist festzustellen, zumindest für die BRD, daß zwischen hauptberuflich fachlich geleiteten und nicht fachlich geleiteten nebenberuflichen Bibliotheken Grenzen gezogen werden.

Sollte oder könnte grenzüberschreitende Bibliotheksarbeit nicht auch heißen, manche der hier angedeuteten Grenzen zu überdenken, und – wenn auch nicht völlig zu überwinden – so doch gelegentlich zu überschreiten?

Für unsere Fachstelle sind die gemeinsamen Tagungen mit den tschechischen und polnischen Kolleginnen von großen Nutzen.

Das Mitverfolgenkönnen, wie man in den verschiedenen Landesteilen der EUROREGION bei teilweise ganz unterschiedlichen Gegebenheiten im Grunde überall dieselben Ziele anstrebt macht unsere Aufgabe besonders interessant: eine professionelle Bibliotheksarbeit, eine Bibliotheksarbeit, die sich an internationalen Standards orientiert, die EDV-gestützte Vernetzung der Bibliotheken, die Verankerung der Bibliotheken bei den Kommunen, die Probleme bei der finanziellen Absicherung der Bibliotheksarbeit und entsprechende Förderungsregelungen durch Richtlinien und Erlasse.

Als Ziele unserer Zusammenarbeit könnte ich mir folgendes vorstellen:

- Förderung von Partnerschaften zwischen Bibliotheken der EUROREGION
- Austausch von Beständen, Ausstellungen und Informationsmaterial
- Vermittlung von Autoren, Koordinierung von Veranstaltungen
- Gegenseitige Einladungen zu Fortbildungsveranstaltungen und Fachaustausch
- Beteiligung an überregionalen Bibliotheksveranstaltungen der Nachbarländer
- Personalaustausch.

Ich kann aus meiner Sicht sagen, die meisten Erkenntnisse und Erfahrungen habe ich durch Exkursionen, Erfahrungsaustausche und Fachtagungen erworben. Dazu zählen auch die Konferenzen hier in der EUROREGION.

Uns Bibliothekaren werden dadurch einerseits die Augen für grundlegend neue Perspektiven, für mancherlei praktische Lösungen, aber auch für Fehlentwicklungen geöffnet.

Und die Erfahrung, daß außerhalb der Landesgrenzen die Suppe auch nur mit Wasser gekocht wird, hat sich immer wieder positiv auf die Stärkung des eigenen Selbstbewusstseins ausgewirkt.

Damit bin ich schon bei der zweiten Frage – wie äußert sich grenzüberschreitende Bibliotheksarbeit?

Bibliotheken sind vielseitig, Bibliotheksarbeit ist vielfältig.

Und eben so verhält es sich mit grenzüberschreitender Bibliotheksarbeit.

Ich kann und möchte hier nicht die verschiedenen Formen und Möglichkeiten dieser Zusammenarbeit aufzählen.

Denn ich bin sicher, daß dazu von den Teilnehmern genügend Anregungen gegeben werden.

Nun zur dritten Frage – wie könnte grenzüberschreitende Bibliotheksarbeit initiiert und institutionalisiert werden?

Hierbei stelle ich mir ein gemeinsames Gremium oder eine Facharbeitsgruppe aus allen drei Landesteilen der EUROREGION vor, die grenzüberschreitende Bibliotheksarbeit koordiniert, steuert und Initiativen anregt und umsetzt.

Vorstellbar und sicherlich nützlich wäre hierbei die Mitarbeit überörtlicher Gremien wie Regierungspräsidium, Vertreter der Wojewodschaft, Stadtverwaltungen, Landratsämter und dem Kommunalbüro der EUROREGION Neißة.

Der Umstand, daß es in den einzelnen Ländern unterschiedliche Strukturen regionaler Bibliotheksarbeit gibt, sollte dabei kein Grund sein, eine irgendwie institutionalisierte Zusammenarbeit anzustreben.

Ich glaube damit könnten wir für die Zukunft den Bibliotheksstandort EUROREGION einer breiteren Öffentlichkeit nahe bringen und ihn zugleich festigen.

Ich kann diese Idee hier nur in den Raum stellen.

Vielleicht greifen Sie diese auf und diskutieren darüber.

Buch und Bibliothek sind wesentliche Elemente der europäischen Integration.

Sie sind für den kulturellen Austausch und für die Wissensvermittlung unverzichtbar.

Der Dialog zwischen den Bibliotheken und die grenzüberschreitende Zusammenarbeit können eine treibende Kraft beim Ausbau der europäischen Kultur sein.

Birgit Reim

Die Arbeit der öffentlichen Wojewodschaftsbibliothek in Jelenia Gora in der Zeit der Umwandlungen. Erfahrungen der 90er Jahre und die bevorstehende Vorhaben (gekürztexter)

Die Einladung zum Treffen der Bibliothekare der Euroregion Neisse – Nisa – Nysa in Rumburk habe ich mit großem Dank angenommen, da ich mit Ihnen unsere Erfahrungen teilen und zu gleich die Effekte der Arbeit der öffentlichen Wojewodschaftsbibliothek in Jelenia Gora in einem schwierigen, 8 Jahre langen Zeitabschnitt der Veränderungen in den Bibliotheken präsentieren kann.

Die großen Änderungen und die Umwandlung war für uns günstig, hauptsächlich in der Situation der Bibliotheken in der Wojewodschaft Jelenia Gora, wo es immer etwas zu verbessern gibt.

Der Zustand der öffentlichen Bibliotheken in der Wojewodschaft Jelenia Gora ist auf die Änderungen, die durch das Gesetz über die Gebietsselbstverwaltung von 1990 und das Gesetz über die Organisation der Kulturarbeit von 1991, dessen weitere Änderungen im Jahre 1996 unternommen wurden und das Gesetz über die öffentliche Bibliotheken von 1997 ins Leben gerufen wurden, zurückzuführen. Die Wojewodschaftsbibliothek behielt ihren Status als eine staatliche kulturelle Institution. Die öffentlichen städtischen Bibliotheken – örtliche und die Gemeindebibliotheken wurden samt der Zweigstellen zu öffentlichen selbstverwaltenden Bibliotheken umgestaltet.

Die Wojewodschaftsbibliothek erfüllt eine örtliche Funktion – sie befriedigt die Leser-, Informations- und Bildungsbedürfnisse der Bürger der Wojewodschaftstadt und der Bürger der Wojewodschaft und sichert sachliche Hilfe für die öffentlichen selbstverwaltenden Bibliotheken.

Das Netz der Bibliotheken der Wojewodschaft Jelenia Gora besteht aus 146 öffentlichen Bibliotheken. Es ist die durch den Staat unterstützte Wojewodschaftsbibliothek mit 8 Zweigstellen und weitere 138 öffentliche, selbstverwaltende Bibliotheken mit Zweigstellen, die von den Budgets der Gemeinden aufrecht gehalten werden.

Obwohl es in den 90er Jahren zu der allgemein bekannten Tendenz der Auflösungen der Bibliotheken kam, ist der Zustand in der Wojewodschaft Jelenia Gora befriedigend: es wurden 8 Bibliotheken aufgelöst, 9 neue sind entstanden. Die Auflösung der Bibliotheken verursachte Unruhe, nicht vom Ausmaß her, sonder mehr von dem Sichtpunkt der Leser- und Informationsbedürfnisse der Bürger in diesen Gemeinden.

Positive Änderungen können im Ausmaß der materiellen Änderungen der Bibliotheken verzeichnet werden. Neue, größere Räumlichkeiten erhielten 15 selbstverwaltende Bibliotheken.

Am 12. 9. 1997 wurde den Bürgern der Stadt Bogatynia feierlich eine neue öffentliche Bibliothek übergeben, mit dem Namen der Polnischen Träger des Nobelpreises. Die Bibliothek befindet sich im Stadtzentrum und verfügt über eine Gesamtfläche von 800 m². Die Bibliothek kann ihre Dienste ebenfalls Behinderten Personen anbieten, das Gebäude verfügt über eine Klimaanlage und eine moderne, professionelle Ausstattung europäischen Standards.

Die Sanierung der öffentlichen Wojewodschaftsbibliothek wird fortgesetzt, nach der Vollendung übernimmt diese folgende Aufgaben:

automatisiertes Informationszentrum, Ausleihe von fremdsprachigen Einheiten, Organisation eines Zentrums für Behinderte und Kranke Bürger, professionelles und modernes didaktisches Zentrum, das hauptsächlich die Weiterbildung der Mitarbeiter von Bibliotheken und Antiquariate und Buchhändler sichern wird.

Die Grenzlage der Wojewodschaft bringt natürliche Möglichkeiten für die Aufnahme der Zusammenarbeit mit der Sächsischen Fachstelle für das öffentliche Bibliothekswesen in dem Regierungsbezirk Dresden. Der Initiator dieser Zusammenarbeit war Herr Christian Leutemann.

Am 4. 12. 1993 wurde der Vertrag über die Zusammenarbeit für die Jahre 1994–1995 unterschrieben, am 20. 1. 1995 der Vertrag für die Jahre 1996–1997 und die folgenden Jahre 1998–1999.

Das Vorhaben der beiden Seiten ist hauptsächlich:

- Erfahrungsaustausch
- Austausch von bibliothekarischen Material
- Austausch von Informations- und Werbematerial
- Austausch von regionalen Ausgaben (Verlagshäuser)
- Teilnahme an Konferenzen und Schulungen
- Organisation von Ausstellungen
- Hilfe bei der Gestaltung und Organisation einer deutschsprachigen Zweigstelle der Wojewodschaftsbibliothek

Das Ergebnis der Zusammenarbeit sind reichere Sammlungen in deutscher Sprache. Durch die Vermittlung Christian Leutemanns erhielt die Wojewodschaftsbibliothek am 21. 4. 1995 1334 Bücherposten im Wert mehr als 7 000,- DM als Geschenk.

Die Entwicklung der Zusammenarbeit bringt neue Projekte mit sich, die auf ein großes Interesse der Kommunalgemeinschaft Euroregion Neisse – Nisa – Nysa stoßen.

Das literarische und zeichnerische Wettbewerb „Kraconoś – Rübezahł – Rzepiór: die Seele des Riesengebirges“, fand bei den jungen Lesern der polnischen, tschechischen und deutschen Bibliotheken einen guten Widerklang. Das Ziel dieses Wettbewerbes war es, unter Teilnahme von Jugend und Kinder die kulturellen Traditionen der drei Länder nahe zu bringen.

Eine wichtige Etappe der Zusammenarbeit war die Initiative Christian Leutemanns, und zwar die Bearbeitung und Herausgabe einer Infobroschüre „Die polnischen, tschechischen und deutschen Bibliotheken der Euroregion Neisse – Nisa – Nysa“.

Die Konsultationen zu dieser Broschüre fanden in den Bibliotheken in Zittau, Liberec, Szklarska Poreba und Jelenia Gora statt.

Die Kenntniss des kulturellen und des Bildungsangebotes der polnischen, tschechischen und deutschen öffentlichen Bibliotheken schafft Voraussetzungen für die Gewährleistung gegenseitiger Informationen und Bildung für die Bürger der Euroregion.

Jeder Bürger der Euroregion soll einen uneingeschränkten Zugang in die Bibliotheken haben – eine Grenzübergreifende Möglichkeit der Inanspruchnahme der Dienstleistungen der Bibliotheken. Das Schlagwort für die Richtung der Arbeit der öffentlichen Bibliotheken der Euroregion Neisse – Nisa – Nysa ist: „Die Investitionen in die Entwicklung der Bibliotheken sind Investitionen in die Zukunft.“ Im Rahmen der Euroregion findet eine Zusammenarbeit der Wojewodschaftsbibliothek mit der Staatlichen wissenschaftlichen Bibliothek in Liberec statt. Ein Auftakt zu dieser Zusammenarbeit war die Teilnahme der Direktorinnen beider Bibliotheken an der Konferenz „Die Kunst und Kultur – ein Treffpunkt und Verständnis in den Grenzregionen“ im Juni 1995 in Görlitz.

Das Programm der Zusammenarbeit beinhaltet Erfahrungsaustausch über die neusten Technologien im Bibliothekswesen, über den Aufbau von Bibliotheken, die Ausstattung durch EDV – Systeme, Austausch von Informationen für die Nutzer beider Bibliotheken und des Materials, das einen Bezug zur Region hat – Infobroschüren, Landkarten, Stadtpläne, lokale Zeitschriften, Videokassetten, Poster. Die tschechischen Bibliothekare beteiligten sich an der Konferenz in Karpacz im Jahre 1996, in Szklarska Poreba 1997, in Prziesiece 1998, wo sie ihre Erfahrungen mit der Arbeit der öffentlichen Bibliotheken in der CR, mit der Automatisierung der Arbeit in der Bibliothek, mit der Kinderarbeit und mit der Umstellung der öffentlichen Bibliotheken in der Region Liberec vorgetragen haben.

Die Teilnahme an dem Treffen der Bibliothekare in Rumburk – „Bibliotheken ohne Grenzen“ – ist eine außerordentliche Gelegenheit, um im Namen der Bibliothekare der Wojewodschaft Jelenia Gora die Anerkennung der Initiative von Frau Květoslava Candrková auszusprechen, die zu einer weiteren Chance – Etappe der Verbreitung und Vertiefung der Zusammenarbeit wird.



Die Zusammenarbeit deutscher, französischer und Schweizer Bibliotheken am Oberrhein (gekürzter Text)

Die Staatliche Fachstelle für das öffentliche Bibliothekswesen Freiburg

Die Staatliche Fachstelle für das öffentliche Bibliothekswesen Freiburg ist eine Planungs-, Beratungs- und Servicestelle für öffentliche Bibliotheken und deren Träger, die Städte, Gemeinden und Landkreise. Sie verfolgt das Ziel, die öffentlichen Bibliotheken nach bibliotheksfachlichen Gesichtspunkten zu entwickeln. Sie ist eine Einrichtung des Landes Baden-Württemberg. Sie ist zuständig für die öffentlichen Bibliotheken im Regierungsbezirk Freiburg. In den anderen drei Regierungsbezirken gibt es ebenfalls Staatliche Fachstellen, insgesamt also vier in Baden-Württemberg. Die vier Fachstellen im Land Baden-Württemberg arbeiten eng zusammen und stimmen ihre Arbeit aufeinander ab. Da sie zum Geschäftsbereich des Ministeriums für Wissenschaft, Forschung und Kunst Baden-Württemberg gehören, arbeiten sie auch sehr eng mit diesem Ministerium zusammen: Sie sind die verlängerten Arme des Ministeriums für alle Belange der öffentlichen Bibliotheken. (Im Auftrag des Ministeriums sind seit 1998 die Fachstellen auch für bestimmte Bereiche der Literatur- und Leserförderung zuständig, die z.T. über den Bibliotheksbereich hinausgehen, z.B. für die Aktivierung literarischer Gedenkstätten zu lebendigen Literaturveranstaltungen).

Einige Beispiele dafür, was die Fachstelle im einzelnen tut:

- Sie berät die kommunalen Verwaltungen (Bürgermeister, Bauämter der Kommunen), Architekten, Bibliotheksleiter in allen Bau- und Einrichtungsfragen.
- Sie begleitet den oft Jahre dauernden Prozeß der Entscheidungsfindung, Planung und Baudurchführung.
- Sie erstellt auf die Kommunen zugeschnittene Bibliothekskonzepte, nimmt gutachterlich Stellung (z.B. über die Eignung gegebener Gebäude zur Umnutzung für Bibliothekszwecke), und Fachstellen-Bibliothekare beraten als Bibliotheksfachleute die kommunalen Parlamente, wo die Entscheidungen über Bibliotheken fallen.
- Sie berät in allen EDV-Angelegenheiten und bei der Ausstattung der Bibliotheken mit elektronischen Informationsmedien.
- Sie führt für die politischen Entscheidungsträger (vor allem der Kommunen) und für Bibliothekspersonal Informationsfahrten durch.
- Sie führt Fortbildungsveranstaltungen und Trainingsprogramme durch.
- Sie organisiert die Veranstaltungsarbeit für die Bibliotheken.
- Sie erstellt die jährliche Bibliotheksstatistik und wertet sie aus.
- Sie koordiniert (und das ist ein Sonderfall der Staatlichen Fachstelle Freiburg) die grenzüberschreitende Zusammenarbeit der öffentlichen Bibliotheken.

Da für die öffentlichen Bibliotheken allein die Kommunen zuständig sind und das Land den Kommunen auch keine finanziellen Zuschüsse für die Bibliotheken gibt (außer: geringe Zuschüsse für die Veranstaaltungsbildung der Bibliotheken), hat die Staatliche Fachstelle keine Möglichkeit, Druck auf die Kommunen auszuüben. Es ist den Kommunen überlassen, ob sie Bibliotheken betreiben wollen (oder nicht) und ob sie die Bibliotheken klein halten oder zu leistungsfähigen Einrichtungen ausbauen.

In dieser Situation ist alles, was die Fachstelle für die Weiterentwicklung der Bibliotheken tut, als Überzeugungs- und Argumentationsarbeit zu sehen. Das heißt auch, daß die Fachstelle ganz anders als die übrigen Behörden des Landes arbeitet. Während die übrigen Behörden aufgrund von Gesetzen und Vorschriften in Anspruch genommen werden müssen, muß die Staatliche Fachstelle selbst die Initiative ergreifen und von sich aus auf die Kommunen (und Bibliotheken) zugehen.

Die Gründung von Biblio 3

Diese grenzüberschreitende Kooperation von Bibliotheken am Oberrhein hat sich den Namen Biblio 3 gegeben. Biblio 3 wurde am 14. Januar 1991 gegründet. Die Motive für die Gründung waren in allen drei Ländern dieselben:

- das Empfinden eines Mangels darüber, daß man – so nah beieinander – sich gegenseitig nicht kennt und nichts über die Bibliotheken in den anderen Ländern weiß,
- die Neugier, etwas über die Bibliotheksentwicklung in den anderen Ländern zu erfahren,
- und die Hoffnung, etwas miteinander tun zu können, wovon die Bibliotheken in allen drei Ländern profitieren.

Gerade wir in der Staatlichen Fachstelle Freiburg wurden vor allem von Neugier auf die rasante Bibliotheksentwicklung, die in den 80er Jahren in Frankreich einsetzte und auch in ganz kleinen Kommunen zu den prächtigsten und leistungsfähigsten Bibliotheken führte, geplagt.

Das Gründungsprozedere bestand darin, sich endlich einmal einen Ruck zu geben, die Telefonnummer der Bibliothèque Départementale de Pret (BDP) in Colmar herauszusuchen und dort anzurufen. Welch ein Glück, gleich die Direktorin dieser Bibliothek am anderen Ende zu haben, und welch ein Glück, daß sie Deutsch spricht! Wir vereinbarten, uns in Colmar zu treffen und dazu auch Kollegen aus Basel einzuladen. Bei diesem ersten Treffen wird bereits der Name Biblio 3 vorgeschlagen. Außerdem wird Übereinstimmung über die Ziele und Arbeitsgebiete der künftigen Kooperation gewonnen; diese sind:

- Förderung von Partnerschaften zwischen den Bibliotheken der Nachbarländer,
- Austausch von Beständen, Ausstellungen und Informationsmaterial,
- Vermittlung von Autoren, Koordination von Veranstaltungen,
- Fortbildung für Bibliothekspersonal,
- Beteiligung an überregionalen Bibliotheksveranstaltungen der Nachbarländer,
- Werbung für die Bibliotheken in der Region,
- Personalaustausch.

Überregionale und internationale Beachtung

Durch die Aktivitäten von Biblio 3 genießen die Bibliotheken der Region am Oberrhein eine hohe Aufmerksamkeit. Das zeigt sich am Bibliothekstourismus: Mehrtägige Informationsfahrten haben Gruppen von Bibliotheksfachleuten und Kommunalpolitikern aus Frankreich, Deutschland und der Schweiz gemacht, oder auch Gruppen aus der Steiermark (also aus Österreich), aus Südtirol (also aus Italien); und vorige Woche machte eine Delegation aus Ungarn und Rumänien eine Informationsfahrt durch Bibliotheken in Süddeutschland, man wollte auch unmittelbar am Rhein, also an der deutsch-franzö-

sischen Grenze, auf deutscher Seite Bibliotheken besichtigen. Wir haben darauf hingewiesen, daß die schönste, fortschrittlichste und beispielhafteste neue Bibliothek am Oberrhein nicht in Deutschland zu finden ist, sondern in Sélestat, also in Frankreich, und man möge doch bitte den Sprung über den Rhein tun und sich diese Bibliothek nicht entgehen lassen (was auch geschehen ist). Hohe Aufmerksamkeit genießt Biblio 3 auch bei den bibliothekarischen Ausbildungsstätten, insbesondere bei der Hochschule für Bibliotheks- und Informationswesen Stuttgart (HBI Stuttgart). Mehrmals haben Gruppen von Professoren und Studenten Exkursionen an den Oberrhein gemacht. Speziell wegen Biblio 3 waren einzelne Professoren zu mehrtägigen oder gar mehrwöchigen Informationsaufenthalten in der Staatlichen Fachstelle Freiburg und in der BDP Colmar.

Jubiläumsfeier

1996 hat Biblio 3 aus Anlaß seines fünfjährigen Bestehens in der Stadtbibliothek Freiburg und im Institut Français Freiburg eine öffentlichkeitswirksame Veranstaltung unter dem Titel „50 Jahre Lesen am Oberrhein“ durchgeführt. Es gab Vorträge zur Entwicklung der Bibliotheken in der Region seit 1945, und eine Podiumsdiskussion beschäftigte sich mit den Perspektiven der Bibliotheken im Zeitalter der neuen Informationsmedien. Außerdem waren vor der Stadtbibliothek Freiburg drei völlig verschiedene Bibliotheksfahrzeuge aufgefahren, die besichtigt werden konnten: die Fahrbibliothek der Stadtbibliothek Freiburg, der neueste Bibliobus der BDP Colmar, ein Mediabus; und die Replik des ersten Bücherbusses der BDP aus dem Jahre 1946 (z.T. unter Verwendung originaler Ausstattung von damals). Die Veranstaltung wurde durch einen Sponsor aus der Privatwirtschaft finanziell unterstützt.

Ausblick

Und noch ein Ausblick auf ein größeres Projekt im Jahr 1999: Biblio 3 hat jetzt – in Zusammenarbeit mit der Freiburger Architektenkammer – mit den Vorbereitungen für eine Architekturausstellung zum Bibliotheksbau am Oberrhein begonnen, die im Herbst 1999 stattfinden und zur Eröffnung durch Vorträge und intensive Gesprächsrunden mit Architekten und Bibliothekaren ergänzt werden soll; möglicherweise wird daraus eine Publikation entstehen. Die Ausstellung soll als Wanderausstellung angelegt sein, so daß sie in allen drei Ländern in mehreren Orten gezeigt werden kann. Mit diesem Vorhaben soll dokumentiert werden, daß in den letzten zehn Jahren in allen drei Ländern am Oberrhein z.T. herausragende Bibliotheksarchitektur entstanden ist. Allein im Regierungsbezirk Freiburg sind in diesen zehn Jahren 40 Bibliotheksgebäude entstanden, für die über 80 Mill. DM investiert wurden, darunter sowohl schöne Neubauten, aber gerade auch einige besondere Umnutzungen gegebener Gebäude, wie z.B. ein ehemaliges Kaufhaus in Lörrach, eine frühere Kirche in Weil am Rhein und eine ehemalige Kaserne in Offenburg. Im benachbarten französischen Elsaß sind noch viel mehr, vor allem erheblich größere und z.T. richtig spektakuläre Bibliotheken entstanden, wie z.B. die oben erwähnte neue Mediathek in Sélestat.

Als ein weiteres Projekt wird derzeit geprüft, wie die EDV-Kataloge der Bibliotheken am südlichen Oberrhein – über Internet und mit Hilfe spezieller Software – zu einer regionalen virtuellen Bibliothek zusammengefaßt werden können.

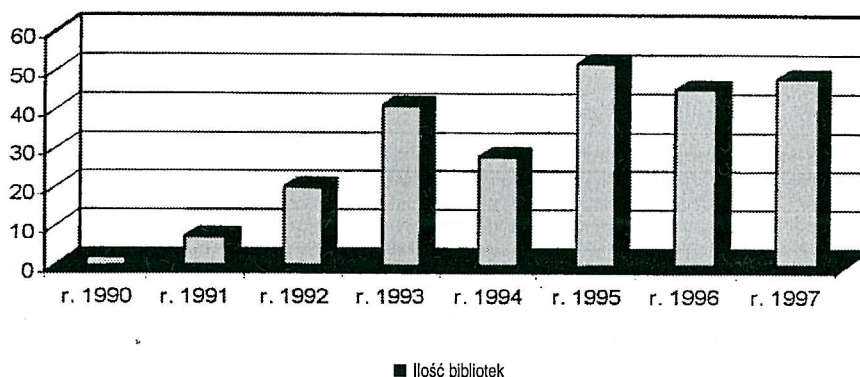
Konrad Heyde

BIBLIOTEKI PUBLICZNE W REPUBLICE CZESKIEJ (skrócony tekst)

W roku 1997 działało na terenie Republiki Czeskiej 7435 bibliotek publicznych oraz ich oddziałów zakładanych przez gminy, miasta oraz w ograniczonej ilości poprzez urzędy powiatowe (25 bibliotek powiatowych) oraz ministerstwem kultury (10 państwowych bibliotek naukowych). Dzięki prawu z roku 1919 dotyczącym bibliotek, które mówi, iż jest obowiązkiem założyć w każdej gminie bibliotekę publiczną, powstała w Republice Czeskiej wyjątkowo gęsta sieć bibliotek.

Okres po listopadzie 1989 roku przyniósł bibliotekom cały szereg korzyści oraz zmian. Decydujący impuls tej zmiany to rozkład systemu komunistycznego, który zagaił szeroką transformację społeczną oraz ekonomiczną. W roku 1993 został wstrzymany spadek podstawowych wskaźników wydajnościowych, jakimi są ilość rejestrowanych czytelników oraz ilość wypożyczeń. W roku 1997 biblioteki publiczne rejestrowały 1,4 milionów użytkowników, gdzie urzeczywistniło się 60,2 milionów wypożyczeń. Obecnie biblioteki mogą uzupełniać swoje zbiory bez jakiegokolwiek deformacji ideologicznej, ich wielkim problemem jest niedostateczna ilość środków finansowych na zakupno nowych pozycji. Zakres pozycji księgozbiorów w bibliotekach publicznych osiągnął 59,3 milionów tomów.

PRZYRÓST BIBLIOTEK PUBLICZNYCH, KTÓRE WYKORZYSTUJĄ AUTOMATYZOWANY SYSTEM BIBLIOTEKARSKI



Wykorzystanie technologii informacyjnych oraz komunikacyjnych w działalności bibliotek publicznych jest obecnie decydującym impulsem w zasadniczych zmianach ich funkcji społecznej. Poziom automatyzacji procesów bibliotekowych oraz wykorzystanie techniki komputerowej oraz komunikacyjnej były w Republice Czeskiej w porównaniu z innymi krajami znacznie opóźnione. Stosunkowo dobry wpływ na wyposażenie bibliotek technologią informacyjną oraz komunikacyjną ma Program Wsparcia Ministerstwa Kultury Republiki Czeskiej „Rozwój Sieci Bibliotek Publicznych” (RISK), który umożliwia uzyskać gminom wsparcia do wprowadzania technologii informacyjnej w bibliotekach. Szybko postępuje automatyzacja procesów bibliotekowych oraz podłączanie bibliotek do sieci Internetu. Obok tradycyjnego posłania oświatowego oraz kulturowego bibliotek publicznych stale kładzie się coraz większy nacisk na jej miejsce w procesie kształcenia całościowego. Cały szereg bibliotek obecnie produkuje nowe typy usług oraz w swej czynności celowo wychodzi na rękę swym użytkownikom. Pomiedzy bibliotekami rodzi się nowy typ wzajemnej współpracy w ramach całego szeregu projektów kooperacyjnych.

Badanie stanu automatyzacji bibliotek w republice Czeskiej przyniosło wyjątkowo ciekawe wyniki, które w przekonujący sposób dokumentują stan czeskich bibliotek oraz umożliwiają charakteryzować podstawowe rozwojowe tendencje oraz podsumowanie:

1. Poziom wyposażenia bibliotek publicznych techniką informacyjną oraz komunikacyjną jest w dalszym ciągu przeciętnie niższy, aniżeli w krajach rozwiniętych.
2. Dynamika przejścia bibliotek na bazie IT jest wysoka oraz daje nadzieję, iż w stosunkowo krótkim czasie możemy osiągnąć poziom krajów rozwiniętych. Korzystny wpływ na wyposażenie bibliotek w IT ma program wspierania Ministerstwem Kultury Republiki Czeskiej „Rozwój Sieci Bibliotek Publicznych” (RISK), który umożliwia, by gminy uzyskały wsparcia do wprowadzenia technologii informacyjnych w bibliotekach.
3. W związku z szybkim rozwojem nowych technologii (digitalizacja, złączanie klasycznych zbiorów dokumentów oraz dokumentów cyfrowych (digitalnych) do środowiska światowej sieci informacyjnej) biblioteki czeka w najbliższej przyszłości stopniowa odnowa wyposażenia technologicznego oraz programowego. Biblioteki nie są zdolne z reguły zmian tych finansować z własnych budżetów.
4. Pomiedzy różnymi typami bibliotek zaczynają przejawiać się zasadnicze różnice w poziomie wyposażenia IT. Problemem złożonym do przyszłości jest zwłaszcza poziom wyposażenia bibliotek publicznych w mniejszych miastach oraz gminach, które by miały gwarantować dostępność sieci informacyjnej
5. Biblioteki czeskie na razie ogólnie w całości nie poradziły sobie z problematyką opracowania (katalogizacja) swych pozycji do systemów automatyzowanych. Wielkość danych jest na razie bardzo ograniczona.
6. Chociaż cały szereg bibliotek korzysta z technologii informacyjnej, ich praca w stosunku do użytkowników jest z reguły nie zmieniona. Tylko bardzo mała ilość bibliotek udziela swym użytkownikom nowe usługi na podstawie IT. Większość agencji automatyzowanych na razie służy wewnętrznym potrzebom biblioteki i nie jest z reguły orientowana na usługi. Biblioteki nie posiadają dostateczną ilość środków na zakupno techniki oraz software dla użytkowników.

7. Biblioteki na razie nie korzystają z możliwości przebijania zapisów katalogowych w celu retrokonwersji katalogów klasycznych, tak samo w celu regularnych nowych pozycji katalogowanych. Przyczyną na jednej stronie jest nie istnienie dobrych oraz jakościowych źródeł zapisów katalogizowanych oraz biblioteki nie są przygotowane na tego rodzaju proces.
8. Ważnym zadaniem do przyszłości jest przyjęcie standardów w celu opracowania funduszy bibliotekarskich do celów praktycznych we wszystkich bibliotekach.
9. Dla bibliotek publicznych jest charakterystyczne stosunkowo niski poziom wzajemnej kooperacji we wszystkich dziedzinach działalności bibliotekarskiej. Z tego również wynika wysoki stopień podwójnej działalności, niski efekt ekonomiczny oraz niedostateczna jakość usług na bazie IT. Zasadnicze znaczenie dla przyszłości jest orientacja na wytworzenie zbiorowych katalogów, systemów katalogizacji oraz rozwój usług pomiędzy bibliotekami oraz dostarczanie dokumentów.
10. Jakość podłączenia do Internetu jest w większości wypadków bibliotek z punktu widzenia przyszłego rozwoju niedostateczna. Najgorsza sytuacja jest w bibliotekach w mniejszych gminach oraz miastach. Wsparcie podłączania bibliotek do Internetu miało by zmierzać w kierunku jakości połączeń w ten sposób, żeby biblioteki były zdolne pośredniczyć swoim użytkownikom dokumenty tekstowe, obrazowe, akustyczne oraz audiowizualne.

Vít Richter

PL Przygraniczna praca z punktu widzenia bibliotekarza oraz dotychczasowej praktyki.

Chciałabym omówić trzy zagadnienia:

1. Co to jest pojęcie „współpraca przygraniczna”?
2. Jak przedstawia się bibliotekarska współpraca przygraniczna oraz co przynosi?
3. W jaki sposób można inicjować oraz instytucjonalizować współpracę przygraniczną?

Uważam, iż w trakcie spotkania kierowników bibliotek w Euroregionie Nysa pod pojęciem „Przygraniczna współpraca bibliotekarska” rozumiemy współpracę pomiędzy bibliotekami, fachowymi placówkami bibliotecznymi oraz innym instytucjami bibliotekarskimi, które przekraczają granice państwowe. Wszakże wierzę, iż granice tworzą ziemię oraz regiony a przede wszystkim języki, nie tylko państwa. Oprócz granic terytorialnych mogą istnieć stosunki przygraniczne na przykład pomiędzy bibliotekami publicznymi oraz naukowymi lub pomiędzy bibliotekami publicznymi oraz szkolnymi, lub między bibliotekami gminnymi oraz kościelnymi z odpowiednimi magazynami a takiego rodzaju stosunki przygraniczne mogą dłużej przetrwać aniżeli granica państwowa.

Oprócz tego można zauważyć, iż między fachowo prowadzonymi oraz niefachowo prowadzonymi bibliotekami jest w Republice Federalnej Niemiec znaczna różnica.

Powinna lub miała by przygraniczna współpracą bibliotekarzy oprócz innego i przeanalizować niektóre problemy dotyczące współpracy nadgranicznej lub wnieść w tej problematyce coś nowego.

Dla naszej fachowej placówki są wspólne rozmowy z kolegami czeskimi oraz polskimi bardzo ważne. Szczególnie staje się ciekawe nasze zadanie jak można obserwować, iż w różnych częściach Euroregionu Nysa, chociaż każdy ma inne warunki usiłują się by dotrzeć do jednej wspólnej mety.: Profesjonalna praca bibliotekarska, praca bibliotekarska, która zmierza do standardów międzynarodowych, połączenie bibliotek, które wspierane jest techniką komputerową, znalezienie miejsca biblioteki w gminie, problemy zapewnienia finansowego w pracy bibliotek oraz odpowiednie reguły dotacyjne, na podstawie obwieszczeń oraz postanowień.

Celami współpracy naszej są następujące czynności:

- wsparcie partnerstwa pomiędzy bibliotekami Euroregionu
- wymiana materiałów, wystaw oraz informacji
- kontakty z autorami, koordynacja imprez
- wzajemne uczestniczenie na imprezach kształcących oraz wymiana doświadczeń
- uczestnicwo na ponadregionalnych imprezach u sąsiadów
- wymiana personalu

Z mojego punktu widzenia mogę stwierdzić, iż większość doświadczeń uzyskałam w trakcie ekskursji, wymianą doświadczeń oraz obecnością na seminariach fachowych. Do tego wliczam i tę konferencję Euroregionu Nysa. Nam bibliotekarzom otwierają się oczy po jednej stronie, nowe perspektywy, w całym szeregu rozwiązań praktycznych, lecz po stronie drugiej i błędne decyzje.

Pozytywny wpływ na posilenie własnego samopoczucia ma i doświadczenie, iż poza granicami kraju zupa gotuje się również z wody.

Tym przechodzę do drugiego zagadnienia – jak przedstawia się współpraca bibliotek w przygraniczu?

Biblioteki są wielostronne, praca bibliotekarza jest urozmaicona.

I tak to jest z współpracą przygraniczną bibliotekarską.

Nie mogę, celowo nie chcę wyliczać najróżniejsze formy oraz możliwości współpracy. Jestem na tyle pewna siebie, iż ze strony uczestników wyjdzie na ten temat dostateczna ilość bodźców.

Obecnie zagadnienie trzecie – jak jest możliwa przygraniczna współpraca bibliotekarska inicjowana oraz instytucjonalizowana? Tutaj wyobrażam sobie wspólne gremium lub fachową grupę roboczą z wszystkich trzech części Euroregionu Nysa, którego zadaniem by miała być koordynacja oraz kierowanie przygranicznej współpracy bibliotekarskiej oraz podejmowanie nowych inicjatyw. Na pewno pożyteczną by była współpraca gremii nadregionalnych szczebla prezydialnego, przedstawicieli województw oraz administracji miejskiej, urzędów powiatowych oraz sekretariatów Euroregionu Nysa. Rzeczywistość, iż w poszczególnych krajach istnieją różne struktury regionalne w pracy bibliotekarzy by nie miało być powodem lecz troska o jakiegoś rodzaju współpracę instytucjonalną. Uważam, iż do przyszłości mogli byśmy współpracę w regionie przybliżyć szerokiej rzeszy a równocześnie ją i umocnić. Myśl tę tylko tutaj przedstawiam, uważam, iż uchwyci się a przy pomocy Waszej będzie dyskutowana.

Książka oraz biblioteka jest zasadniczym elementem integracji europejskiej. Są one zastąpione w celu wymiany oraz pośredniczenia informacji i wiedzy. Dialog pomiędzy bibliotekami ze współpracą przygraniczną może być siłą napędową w trakcie budowania kultury europejskiej.

Birgit Reim



Działania Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Jeleniej Górze w czasie przemian. Doświadczenia lat 90-tych i najbliższe zamierzenia. (skrocony tekst)

Zaproszenie do udziału w spotkaniu bibliotekarzy Euroregionu NYSA w Rumburku przyjąłem z tym większą wdzięcznością, iż mogę podzielić się z Państwem naszymi bibliotekarskimi doświadczeniami i przedstawić efekty działań Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Jeleniej Górze w niezwykle trudnym dla bibliotek publicznych ośmioletnim okresie przemian i przeobrażeń.

Stan bibliotek publicznych województwa jeleniogórskiego wynika z przemian wywołanych wprowadzeniem ustawy o samorządzie terytorialnym z roku 1990 jak również ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej z 1991 r. z późniejszymi zmianami z 1996 r. i ustawy o bibliotekach z 1997 r. Biblioteka Wojewódzka zachowała status państwowej instytucji kultury. Biblioteki publiczne miejskie, miejsko-gminne i gminne wraz z filiami bibliotecznymi zostały przekształcone w publiczne biblioteki samorządowe.

Biblioteka Wojewódzka spełnia funkcje lokalne – zaspokaja potrzeby czytelnicze, informacyjne, edukacyjne mieszkańców miasta wojewódzkiego i funkcje ponadlokalne – zaspokaja określone potrzeby czytelnicze i informacyjne mieszkańców województwa oraz sprawuje opiekę i udziela pomocy merytorycznej publicznym bibliotekom samorządowym.

Sieć biblioteczną w województwie jeleniogórskim tworzy 146 bibliotek publicznych: Wojewódzka Biblioteka Publiczna z 8 filiami – utrzymywana z budżetu państwa i 138 publicznych bibliotek samorządowych z filiami – utrzymywanych z budżetów gmin.

Wobec powszechnie znanych ogólnokrajowych tendencji i zjawisk likwidacji bibliotek publicznych w latach dziewięćdziesiątych bilans województwa jeleniogórskiego wypadł całkiem przyzwoicie: zlikwidowano 8 bibliotek, zorganizowano 9 nowych bibliotek. Likwidacja bibliotek budziła niepokój, nie ze względu na rozmiary tego zjawiska, lecz ze względu na potrzeby czytelnicze i informacyjne mieszkańców tych miejscowości.

W zakresie bazy materialnej bibliotek można odnotować zjawisko pozytywnych zmian. Nowe większe lokale otrzymało 15 bibliotek samorządowych.

12 września 1997 r. nastąpiło uroczyste oddanie do użytku mieszkańcom Bogatyni nowego obiektu Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy im. Polskich Noblistów. Biblioteka zlokalizowana w centrum miasta, o powierzchni 800 m², przystosowana do obsługi osób niepełnosprawnych, z klimatyzacją, profesjonalnym, nowoczesnym wyposażeniem w sprzęt i urządzenia na poziomie europejskim.

Trwa rozbudowa Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, której ukończenie pozwoli na rozszerzenie formuły organizacyjnej i programowej:

Przygraniczne położenie województwa jeleniogórskiego stworzyło naturalne możliwości nawiązania współpracy z Państwowym Ośrodkiem Metodycznym Bibliotek Publicznych w okręgu rządowym w Dreźnie.

Inicjatorem współpracy był Pan Christian Leutemann.

Umowa o współpracy na lata 1994–1995 została podpisana 4 grudnia 1993 roku, następna na lata 1996–1997 – 20 listopada 1995 roku i kolejna na lata 1998–1999.

Głównym zamierzeniem obu stron była:

- wymiana doświadczeń bibliotekarskich,
- materiałów biblioteczych,
- materiałów informacyjnych i promocyjno – reklamowych,
- wymiana wydawnictw regionalnych,
- udział w konferencjach szkoleniowych,
- organizacja wystaw,
- pomoc przy tworzeniu i organizowaniu niemieckojęzycznego Oddziału w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej.

W wyniku współpracy zbiory biblioteki wzbogacone zostały o literaturę w języku niemieckim. Za pośrednictwem Pana Christiana Leutemanna Biblioteka Wojewódzka otrzymała 21 kwietnia 1995 r. dar 1334 woluminów o wartości ponad 7 000 DM.

O rozwoju współpracy świadczą nowe projekty, które spotykają się z żywym zainteresowaniem Stowarzyszenia Gmin Euroregionu NYSA.

Konkurs literacko – plastyczny „Krakonoś – Rubezahl – Rzepiór: duch Karkonoszy” cieszył się dużym zainteresowaniem młodzieży – czytelników bibliotek polskich, czeskich i niemieckich.

Impreza miała na celu integrację i edukację artystyczną dzieci i młodzieży, przybliżenie tradycji wspólnych dla kultur trzech narodów.

Ważnym etapem partnerskiej współpracy była inicjatywa Pana Christiana Leutemanna opracowania i wydania „Informatora o bibliotekach samorządowych polskich, czeskich i niemieckich Euroregionu NYSA”.

Konsultacje w sprawie publikacji odbywały się w bibliotekach w Zittau, Libercu, Szklarskiej Porębie, Jeleniej Górze.

Odpowiedzialna za druk była Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Jeleniej Górze.

Znajomość oferty kulturalnej i edukacyjnej bibliotek publicznych polskich, czeskich i niemieckich stwarza szansę wzajemnej informacji i edukacji mieszkańcom Euroregionu.

Każdy mieszkaniec Euroregionu powinien mieć nieograniczony dostęp do bibliotek – w dosłownym tego słowa znaczeniu – bezgraniczną możliwość korzystania z usług biblioteczych.

Kierunek działania bibliotek publicznych Euroregionu Neisse – Nisa – Nysa wyznacza dewiza: INWESTYCJA W ROZWOJ BIBLIOTEK JEST INWESTYCJA W PRZYSZŁOŚĆ.

W oparciu o działalność Euroregionu NYSA, Biblioteka Wojewódzka prowadzi współpracę z Państwową Biblioteką Naukową w Libercu. Okazją do nawiązania współpracy był udział dyrektorów obu bibliotek w konferencji nt. „Sztuka i kultura środkiem do spotkań i porozumienia w obszarach nadgranicznych”, która odbyła się w czerwcu 1995 r. w Görlitz.

Program współpracy zakłada poza wymianą doświadczeń bibliotekarskich z zakresu najnowszych technologii, budownictwa bibliotecznego, komputeryzacji, urządzenia i wyposażenia bibliotek, wymianę informacji dla użytkowników obu bibliotek oraz wymianę materiałów biblioteczych dot. regionu – informatory, monografie, mapy, plany, czasopisma lokalne, kasety video, kalendarze imprez, plakaty, foldery.

Bibliotekarze czescy uczestniczyli w konferencjach szkoleniowych w Karpaczu 1996, Szklarskiej Porębie 1997, w Przesiecu 1998, prezentując swoje doświadczenia związane z funkcjonowaniem publicznych bibliotek w Czechach, automatyzacją procesów biblioteczych, formami pracy z dziećmi i transformacją bibliotek publicznych w rejonie Liberca.

Udział w spotkaniu bibliotekarzy w Rumburku – „BIBLIOTEKI BEZ GRANIC” – jest znakomitą okazją, by w imieniu bibliotekarzy jeleniogórskich złożyć wyrazy uznania dla inicjatywy Pani Kvetoslavy Candrikovej, którą staje się kolejna szansa – etapem rozszerzenia i pogłębienia współpracy.

Współpraca bibliotek niemieckich, francuskich oraz szwajcarskich w Górnym Renie (skrótowy tekst)

Państwowa placówka fachowa dla bibliotek publicznych Freiburg

Państwowa placówka fachowa dla bibliotek publicznych w Freiburgu jest placówką planowania, doradstwa oraz usługą dla bibliotek publicznych oraz ich organów założycielskich, miasta, gminy lub powiaty. Nasza placówka śledzi cel rozwijać publiczne biblioteki z punktu widzenia fachowości bibliotekarskiej. Jest instytucją federalnego kraju Baden – Württembergia i jest kompetentna dla bibliotek publicznych rządowego powiatu Freiburg. Tak samo w pozostałych trzech rządowych powiatach istnieje takiego rodzaju fachowe instytucje, razem jest w federalnym kraju Baden – Württembergia działającą cztery takie placówki. Te razem współpracują oraz koordynują swoją pracę. Dlatego, że należą do resortu Ministerstwa dla Nauki, Badań oraz Sztuki Kraju Baden Württembergia, współpracują również ściśle z tym ministerstwem – są przedłużonym ramieniem ministerstwa spraw bibliotek publicznych (z powierzenia ministerstwa przebiegają te placówki od roku 1989 również działalność dla pewnych dziedzin wspierania literatury oraz czytelnictwa, które częściowo przekraczają ramę bibliotekarską, na przykład rozchodzi się o aktywizację pamiętników literackich w sensie organizowania imprez literackich).

Na przykład parę prac z dziedziny fachowej placówki:

- Działalność doradstwa dla administracji komunalnej (burmistrzowie gmin, placówki budowlane w gminach), architekci, dyrektorowie bibliotek we wszystkich sprawach dotyczących budownictwa oraz wyposażenia, obserwują często parę lat trwający proces znalezienia rozwiązania, planowania oraz wykonawstwa budowlanego
- opracowuje koncepty bibliotekarskie, stosowne dla poszczególnych gmin, wydaje postanowienia (na przykład dotyczące stosowności konkretnego budynku dla celów bibliotekarskich), fachowa działalność doradczą dla potrzeb gminnej administracji, gdzie decyduje się o bibliotekach
- doradstwo w zakresie techniki komputerowej oraz w trakcie wyposażania biblioteki elektronicznymi mediami informacyjnymi
- przeważnie dla pracowników polityki komunalnej oraz personel bibliotekarski zapewnia wycieczki informacyjne
- prowadzi szkolenia oraz programy ćwiczeń
- organizuje prace porządkowe dla bibliotek
- opracowuje roczną statystykę bibliotekarską, którą ocenia
- koordynuje współpracę przygraniczną bibliotek publicznych (tu chodzi o niezwykłą placówkę fachową w Freiburgu).

POZYCJA NADREGIONALNA ORAZ REGIONALNA

Dzięki aktywności Biblio 3 są biblioteki Górnego Renu w centrum uwagi. To jest widoczne w turystyce bibliotekowej. Wielodniowe podróże informacyjne wykorzystują fachowcy bibliotekarze oraz politycy komunalni z Francji, Niemiec lub Szwajcarii, również i grupy z Steiermarki (z Austrii), z Południowych Tyrol (z Włoch, w zeszłym tygodniu odwiedziła biblioteki w Południowych Niemczech delegacja z Węgier oraz z Rumunii, zainteresowanie było zwiedzaniem bibliotek bezpośrednio na Renie, to znaczy na francusko – niemieckiej granicy. Zwróciliśmy uwagę na tę okoliczność, iż najpiękniejsza, najbardziej nowoczesna oraz wzorowa jest nowa biblioteka w Górnym Renie, znajdująca się nie w Niemczech, lecz w mieście Selestat we Francji i, że było by dobre odskoczyć sobie za Ren, by można było bibliotekę zwiedzić (to się urzeczywistniło).

Wysoką uwagę poświęcają również Biblio 3 bibliotekowe ośrodki kształcenia, przede wszystkim Wyższa Szkoła Bibliotekarska oraz Informacyjna w Stuttgarcie. Parę razy grupy studentów oraz profesorów odbyły ekskursje do górnego Renu. Z powodu Biblio 3 przebywali na parodniowych oraz wielotygodniowych pobytach w BDP Colmar i na naszej fachowej placówce w Freiburgu profesorowie.

UROCZYSTOŚĆ JUBILEUSZOWA

W roku 1996 zorganizowało Biblio 3 z okazji 5 rocznicy swojego istnienia w bibliotece miejskiej w Freiburgu w Instytucie Fraçais Freiburg publiczną imprezę pod nazwą „50 let czytelnictwa w Górnym Renie”. Zostały wygłoszone odczyty dotyczące rozwoju bibliotek od roku 1945 a w dyskusji omawiano perspektywy bibliotek w okresie nowych mediów informacyjnych. Oprócz tego można było oglądać trzy różne samochody bibliotekowe – nowszy bibliobus BDP Colmar, bibliobus biblioteki miejskiej Freiburg, mediabus oraz replikę pierwszego bibliobusa BDP Colmar z roku 1946 (częściowo została wykorzystana i pierwotna wystawa).

Impreza była wsparta finansowo prywatnym sponsorem.

PERSPEKTYWA

Jeszcze perspektywa w kierunku większego projektu na rok 1999. Biblio 3 przygotowało przy współpracy z Izłą Architektów w Freiburgu wystawę architektoniczną o budowie bibliotek w Górnym Renie. Wystawa ta miała by się odbyć jesienią 1999 roku. W trakcie Placówka fachowa owszem nie może wywierać na gminy żaden nacisk i to dlatego, iż biblioteki publiczne są w pełni w kompetencji gminy i nawet federalny kraj nie udziela gminom dotacji na biblioteki, oprócz małych przyczynków do organizowania różnych imprez.

Pozostawia się do wyboru i woli gminy, czy chcą lub nie utrzymywać małą bibliotekę lub wybudują dużą, funkcjonalną.

W związku wszystko, jak placówka fachowa działa dla dalszego rozwoju bibliotek jest argumentem przekonyującym i argumentacyjnym. Oznacza to również, iż nasza placówka pracuje zupełnie inaczej, w porównaniu z innymi urzędami krajowymi. Podczas kiedy muszą być na podstawie prawa oraz przepisów zagadnięte, musi placówka fachowa sama być inicjatywna i zwracać się do gmin i bibliotek.

Założenie BIBLIO 3

Tego rodzaju współpraca przygraniczna bibliotek w Górnym Renie dała sobie nazwę Biblio 3. Biblio 3 zostało założone 14 stycznia 1991 roku. Powody do założenia były we wszystkich krajach jednako:

- poczucie, iż jesteśmy stosunkowo blisko siebie wzajemnie się nie znamy i nic nie wiemy o bibliotekach w sąsiedniej ziemi
- dążenie dowiedzieć się coś nowego o rozwoju bibliotek w innych krajach
- nadzieja, wytworzenia czegoś, z czego mogłyby korzystać biblioteki we wszystkich trzech krajach.

Przed wszystkim nasza placówka fachowa była ciekawa na dynamiczny rozwój bibliotek, do którego doszło w latach 80-tych we Francji i dzięki któremu udało się i w tych najmniejszych gminach powołać prężne biblioteki.

Proces założenia spoczywał w tym, by ostatecznie dodać sobie odwagi, podnieść słuchawkę i wykręcić numer telefonu Bibliothèque Départementale de Pret (BDP) w Colmar. Jakie szczęście kiedy słuchawkę podniosła wprost dyrektorka tej właśnie biblioteki oraz jakie szczęście, że mówiła po niemiecku! Uzgodniliśmy spotkanie w Colmar, na które zaprosiliśmy również kolegów z Bazylei. Na tym pierwszym spotkaniu zaproponowano nazwę Biblio 3. Oprócz tego uzgodniliśmy cele oraz zakres naszej przyszłej współpracy:

- wsparcie partnerstwa pomiędzy bibliotekami w sąsiednich krajach
- wymiana informacji, wystaw oraz materiału informacyjnego
- pośredniczenie autorów, koordynacja imprez
- kształcenie personelu bibliotek
- uczestnictwo w nadregionalnych bibliotekowych imprez w sąsiednich krajach
- propagacja bibliotek regionu
- wymiana personelu

Otwarcia tej wystawy miały być wygłoszone odczyty oraz twórcze rozmowy z architektami oraz z bibliotekarzami – z tej imprezy prawdopodobnie powstanie i publikacja. Wystawa ma być wędrowną, tak by można było ją oglądać w trzech krajach. Tym przedsięwzięciem ma być udokumentowane, iż w ubiegłych 10 latach powstała w trzech krajach Górnego Renu wybitna architektura bibliotekowa. W samym powiecie Freiburg powstało w tym czasie 40 budynków bibliotek, które zużyły inwestycje w wysokości ponad 80 milionów DM. Pomiędzy tymi budynkami można znaleźć ładne nowe budynki, lecz również takie, które zmieniły swoje wykorzystanie, jak na przykład były dom towarowy w Lorrach, były kościół w Weilu nad Renem oraz były koszary w Offenburgu. W sąsiedniej francuskiej Alzacji powstało jeszcze więcej, przede wszystkim większych oraz częściowo budynków spektakularnych, jak na przykład wspomniana już mediateka w Sélestat.

Obecnie pracuje się nad projektem, który ma za cel zebrać katalogi elektroniczne bibliotekom Górnego Renu przy pomocy Internetu oraz specjalnego software do jednej regionalnej biblioteki wirtualnej.

Konrad Heyde



Květoslava Candříková, Miroslava Joško, Birgit Reim, Konrád Heyde, Vít Richter

Miroslava Joško, Birgit Reim, Konrád Heyde, Vít Richter, Věra Vohlídalová





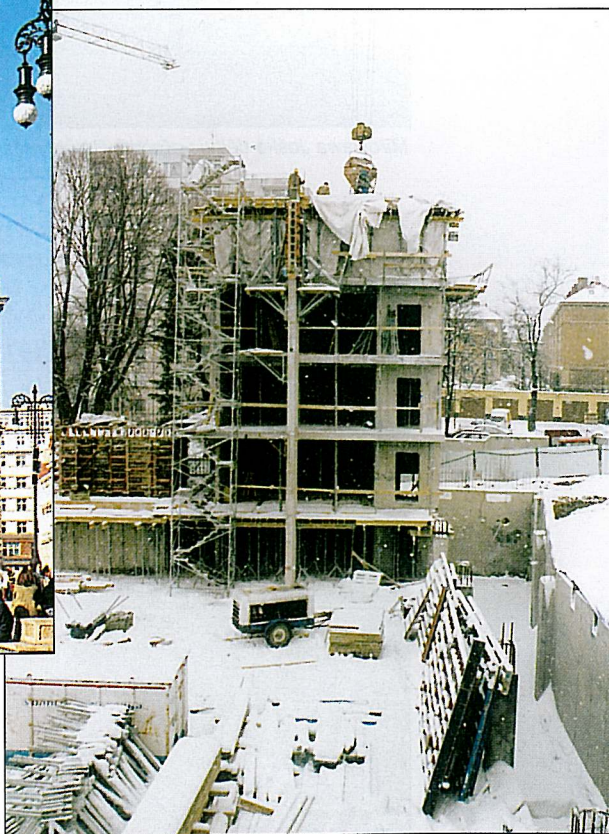
Mirosława Joško děkuje představitelům města Rumburk

Přednáška Víta Richtera





Liberecká radnice – místo přijetí knihovníků



„Stavba smřeni“ – 1996–2000

UCZESTNICY KONFERENCJI – ÚČASTNÍCI KONFERENCE – KONFERENZTEILNEHMER

Městská knihovna Rumburk 6.–8. října 1998

POLSKO			
Biblioteka Publiczna Miastna i Gminy Bogatynia Jadwiga Niczyporuk	Bibliotek Eibau Lorinde Hennig	Státní vědecká knihovna Liberec Helena Frömelová	Městská knihovna Tanwald Mgr. Anna Lišková
Miejska Biblioteka Publiczna Bolesławiec Wacława Skawińska	Bibliothek Görlitz Ines Thoerner	Státní vědecká knihovna Liberec Petra Churavá	Městská knihovna Antonína Marka Turnov Danuše Altová
Wojewódzka Biblioteka Publiczna Jelenia Góra Miroslawa Joško	Bibliothek Görlitz Doris Melchior	Státní vědecká knihovna Liberec Stanislava Kasanová	Městská knihovna Antonína Marka Turnov Irena Laurinová
Wojewódzka Biblioteka Publiczna Jelenia Góra Elzbieta Biłska	Umweltbibliothek Grosshennersdorf Simone Weigelt	Státní vědecká knihovna Liberec Mgr. Hana Opatrná	Městská knihovna Varnsdorf Mgr. Olga Domorázková
Wojewódzka Biblioteka Publiczna Jelenia Góra Regina Firszt	Bibliothek Grossschönau Helga Scholze	Státní vědecká knihovna Liberec Ladislava Skopová	HOSTÉ Staatliche Fachstelle für das Öffentliche Bibliothekswesen Freiburg Konrad Heide
Wojewódzka Biblioteka Publiczna Jelenia Góra Ewa Grzempa	Bibliothek Löbau Ursula Delenk	Státní vědecká knihovna Liberec Jaroslava Starcová	Goethe-Institut Prag Gerlinde Buck
Wojewódzka Biblioteka Publiczna Jelenia Góra Krystyna Kancłerska	Christian-Weisse-Bibliothek Zittau Dagmar Weber	Státní vědecká knihovna Liberec Kateřina Závodská	Národní knihovna ČR Praha PhDr. Vít Richter
Wojewódzka Biblioteka Publiczna Jelenia Góra Alina Koziol	Městská knihovna Česká Kamenice Jitka Šramová	Městská knihovna Nové Město pod Smrkem Ilona Vokounová	Národní knihovna ČR Praha Mgr. Zlata Houšková
Wojewódzka Biblioteka Publiczna Jelenia Góra Kamila Wilk	Městská knihovna Česká Lípa PhDr. Dana Kroulíková	Městská knihovna Nový Bor Ludmila Divišová	Městská knihovna Děčín Mgr. Ladislav Zoubek
Miejska Biblioteka Publiczna Lubań Teresa Grzonek	Městská knihovna Česká Lípa Mgr. Zdeňka Stromková	Městská knihovna Nový Bor Růžena Svobodová	
Miejska Biblioteka Publiczna Lwówek Śląski Stanislava Sikorska	Městská knihovna Jablonec nad Nisou Mgr. Jana Niepelová	Městská knihovna Rumburk Květoslava Candriková	
Miejska Biblioteka Publiczna Zgorzelec Danuta Korejke	Městská knihovna Jablonec nad Nisou Mgr. Iva Kalinová	Městská knihovna Rumburk Helena Radoňová	
NĚMECKO			
Staatliche Fachstelle für Öffentliche Bibliotheken im Regierungsbezirk Dresden Birgit Reim	Státní vědecká knihovna Liberec Mgr. Věra Vohlídalová	Městská knihovna Rumburk Marta Bednářová	
	Státní vědecká knihovna Liberec Pavla Bajerová	Městská knihovna Rumburk Marcela Kohútová	

KNIHOVNY BEZ HRANIC

Malé ohlédnutí za setkáním českých, německých a polských knihovníků Euroregionu Nisa

Konference v Rumburku ve dnech 6.–8. října 1998

Vydala: Městská knihovna Rumburk ve spolupráci se Státní vědeckou knihovnou Liberec v roce 1998.

Sestavila: Ladislava Skopová

Překlady: polský jazyk - Stanislav Martynek

německý jazyk - Sven Dietrich

Foto: Eva Švambergová a archiv knihovny

Nestr.

Náklad: 500 výtisků

Sazba: Pantype spol. s r. o.

Tisk: Geoprint Jiří Bílek, Rumjancevova 10

Vydání: První

Tento projekt je realizován pomocí prostředků PHARE – CBC, EUROREGION NEISSE – NISA – NYSA

ISBN 80 – 85 874 – 08 – 3